

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TUSSEN DE DORPSSTRAAT EN DE BINKOMSTRAAT TE LUBBEEK (PROV. VLAAMS- BRABANT)

ARCHEOLOGIENOTA VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 1555

Rapport opgemaakt door: Bénédicte Cleda

Kontichsesteenweg 38

B-2630 Aartselaar

mei 2021

Dossiernr: 30858 (intern), 21063 (extern)

OE-nr.: 2021D194

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief tussen de Dorpsstraat en de Binkomstraat te Lubbeek (prov. Vlaams-Brabant)

Auteur

Bénédicte Cleda

Projectnummer

- 30858 (intern)
- 21063 (extern)
- 2021D194 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Aartselaar, april 2021

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 1555

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
<i>Versie</i>	<i>Datum</i>	<i>Status</i>
v0	23/04/2021	Interne draft
v1	29/04/2021	Externe draft / Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Bénédicte Cleda
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk Van der Kelen
Director	Patrick Hambach

INHOUD

Deel 1 Verslag van resultaten

1.1	Thesaurus.....	9
1.2	Administratieve gegevens.....	9
1.3	Doel van het onderzoek.....	9
1.4	Aanleiding van het onderzoek	10
1.5	Afbakening onderzoeksgebied	11
1.6	Onderzoeksstrategie.....	12
2	Aard van de bedreiging	13
2.1	Huidige situatie	13
2.2	Toekomstige situatie.....	14
2.2.1	Aanleg riolering.....	14
2.2.2	Aanleg dienstweg.....	16
2.2.3	Werkzone.....	16
2.2.4	Wegherstel.....	17
3	Assessmentrapport: landschappelijke analyse.....	18
3.1	Topografische situering	18
3.1.1	Topografie.....	18
3.1.2	Hoogteverloop	19
3.2	Bodemkundige situering.....	22
3.2.1	Bodemkaart	22
3.2.2	Quartair geologische kaart	24
3.2.3	Tertiair geologische kaart	25
3.2.4	Bodemerosiekaart	26
3.2.5	Bodembedekkingskaart	27
4	Assessmentrapport: archeologische voorkennis.....	28
4.1	Historisch kader	29
4.2	Inventarissen onroerend erfgoed	30
4.2.1	Beschermde, vastgestelde en wetenschappelijke inventarissen	30
4.2.2	Centrale Archeologische Inventaris (CAI)	36
4.2.3	Andere archeologische bronnen.....	38
4.3	Cartografische bronnen	40
4.3.1	Fricxkaart (1712).....	40
4.3.2	Ferrariskaart (ca. 1771- 1778)	41
4.3.3	Atlas der Buurtwegen (1841).....	42
4.3.4	Vandermaelenkaart (ca. 1846-1854).....	43
4.3.5	Poppkaart (1842-1879).....	44
4.3.6	Topografische kaart van België uit 1873.....	45
4.3.7	Topografische kaart van België uit 1939.....	46
4.4	Recente landschapsveranderingen.....	47
5	Besluit.....	49
5.1	Interpretatie en datering	49
5.1.1	Landschappelijke gegevens	49
5.1.2	Archeologische gegevens.....	49
5.2	Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering.....	50

5.2.1	Vrijgave	50
5.2.2	Vervolgonderzoek.....	52
5.2.3	Conclusie.....	53
6	Samenvatting.....	54
7	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	56
8	Bibliografie.....	57
8.1	Literaire bronnen	57
8.2	Websites	57

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Meest recente orthofoto met aanduiding van het studiegebied.	11
Figuur 2: GRB met aanduiding van het studiegebied.	12
Figuur 3: Orthofoto met aanduiding van het studiegebied.	13
Figuur 4: Toekomstige situatie riolering, persleiding, pompstation, dienstweg, open bedding en winterbedding binnen het studiegebied.	14
Figuur 5: Toekomstige situatie met weergave van de huidige en toekomstige Herendaalbeek en de winterbedding binnen het studiegebied.	15
Figuur 6: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied.	18
Figuur 7: Luchtfoto met aanduiding van het studiegebied. De nummers corresponderen met de hoogteprofielen die hieronder in Figuur 8 worden weergegeven.	19
Figuur 8: De hoogteprofielen corresponderen met de nummers die in Figuur 7 worden weergegeven (Geopunt 2021).	20
Figuur 9: DHM met waterlopen en aanduiding van het studiegebied.	21
Figuur 10: Skyview met aanduiding van het studiegebied.	21
Figuur 11: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het studiegebied.	22
Figuur 12: GRB met weergave van de boringen nabij het studiegebied. De boringen zijn genummerd (rood) en zullen in de tekst toegelicht worden.	23
Figuur 13: GRB en gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart met aanduiding van het studiegebied.	24
Figuur 14: Quartair geologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (profieltype 1 en 1a) (Geopunt 2021).	24
Figuur 15: Gedigitaliseerde Tertiair geologische kaart met aanduiding van het studiegebied.	25
Figuur 16: GRB en bodemerosiekaart met aanduiding van het studiegebied.	26
Figuur 17: Bodembedekkingskaart (2015) met aanduiding van het studiegebied.	27
Figuur 18: Inventaris Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving van het studiegebied.	30
Figuur 19: Dekenij uit 1757 (Inventaris Onroerend Erfgoed; ID 42633).	32
Figuur 20: Dominicanessen klooster te Lubbeek. Datum wanneer de foto is genomen is onbekend (dominicanen.be).	34
Figuur 21: Dominicanessen klooster te Lubbeek (nieuwsblad.be)	34
Figuur 22: Lourdesgrot in de Kloostertuin Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans (Inventaris Onroerend Erfgoed; ID 303080).	35
Figuur 23: Sint-Martinusparochie (Inventaris Onroerend Erfgoed; 303093).	36
Figuur 24: GRB met aanduiding van de CAI-locaties en de bekrachtigde archeologienota's en nota's in de omgeving van het studiegebied.	36
Figuur 25: Fricxkaart met aanduiding van het studiegebied. De rode cirkel geeft aan waar het studiegebied eigenlijk hoort te liggen.	40
Figuur 26: Ferrariskaart met aanduiding van het studiegebied.	41
Figuur 27: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het studiegebied.	42
Figuur 28: Vandermaelen kaart met aanduiding van het studiegebied.	43
Figuur 29: Poppkaart met weergave van het studiegebied.	44
Figuur 30: Topografische kaart van België uit 1873.	45
Figuur 31: Topografische kaart België uit 1939.	46
Figuur 32: Orthofotomozaïek (kleinschalige zomeropname uit 1971) met weergave van het studiegebied.	47

Figuur 33: Orthofotomozaïek (kleinschalige zomeropnamen genomen in juli 1990) met weergave van het studiegebied.....	48
Figuur 34: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropname uit 2015) met weergave van het studiegebied.	48
Figuur 35: Weergave van de zones voor vrijgave en vervolgonderzoek.....	50
Figuur 36: Luchtfoto 2017 met weergave van de locaties binnen het onderzoeksgebied voor vervolgonderzoek (winterbedding, dienstweg (gedeeltelijk), open bedding en tijdelijke werkzone errond).....	52

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1: Tabel met geraadpleegde bronnen (Inventaris Onroerend Erfgoed 2021).....	28
Tabel 2: Opsomming van alle bouwkundige erfgoedwaardes in de directe omgeving van het onderzoeksgebied (Inventaris Onroerend Erfgoed 2021).....	31
Tabel 3: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1 km (Centrale Archeologische Inventaris 2019 en 2021).....	38

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Lubbeek, Dorpsstraat, Binkomstraat, kloostertuin, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe en nieuwste tijd, gedeeltelijk vrijgave, gedeeltelijk vervolgonderzoek

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode: 30858	Onroerend Erfgoed: 2021D94
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- Straat + nr.:	Dorpsstraat, Binkomstraat
- Postcode:	3210
- Fusiegemeente:	Lubbeek
- Land:	België
Lambertcoördinaten (1972 EPSG:31370)	xMin, yMin 183356.05,174507.72 xMax, yMax 183889.62,174908.19
Kadaster	
- Gemeente:	Lubbeek
- Afdeling:	Gedeeltelijk openbaar domein en gedeeltelijk op 1ste afdeling
- Sectie:	F
- Percelen:	24L, 55n, 47r, 55p, 55e, 100t, 31e, 153f, 60x2, 60l2, 60m2 en 67b
Onderzoekstermijn	April 2021

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in welke mate het archeologisch bodemarchief bedreigd is door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede werd nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Er wordt daarbij nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de initiatiefnemer. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek, *in situ* bewaring of vrijgave van het terrein.

1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Deze archeologienota is een aanpassing van een project waarvoor reeds een archeologienota (ID 9335) opgesteld werd, waarvan akte werd genomen. Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer voor de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor de geplande werken tussen de Dorpsstraat en de Binkomstraat te Lubbeek (Vlaams-Brabant). Deze werkzaamheden zijn in twee gedeelten te verdelen.

Zone tussen de Dorpsstraat en de Binkomstraat:

- Herstel en vervanging van de ingebuisde Herendaalbeek;
- Aanleg bufferbekken, voorzien van een stuwconstructie;
- Heraanplanting van zwarte elzen;
- Aanleg pompstation;
- Aanleg persleiding (gestuurde boring);
- Aanleg dienstweg.

Binkomstraat:

- Bestaande riolering gerenoveerd en hergebruikt;
- Aanleg DWA-riolering;
- Herstel wegnis conform bestaande toestand.

De wijzigingen die in de huidige archeologienota zijn opgenomen en bovengenoemde handelingen aanvullen, betreffen:

- Het pompstation is verschoven tot tegen de Dorpsstraat;
- De vorm van het bufferbekken en de ligging van de onderhoudsweg zijn veranderd;
- Het tracé van de persleiding naar de Binkomstraat is beperkt gewijzigd.

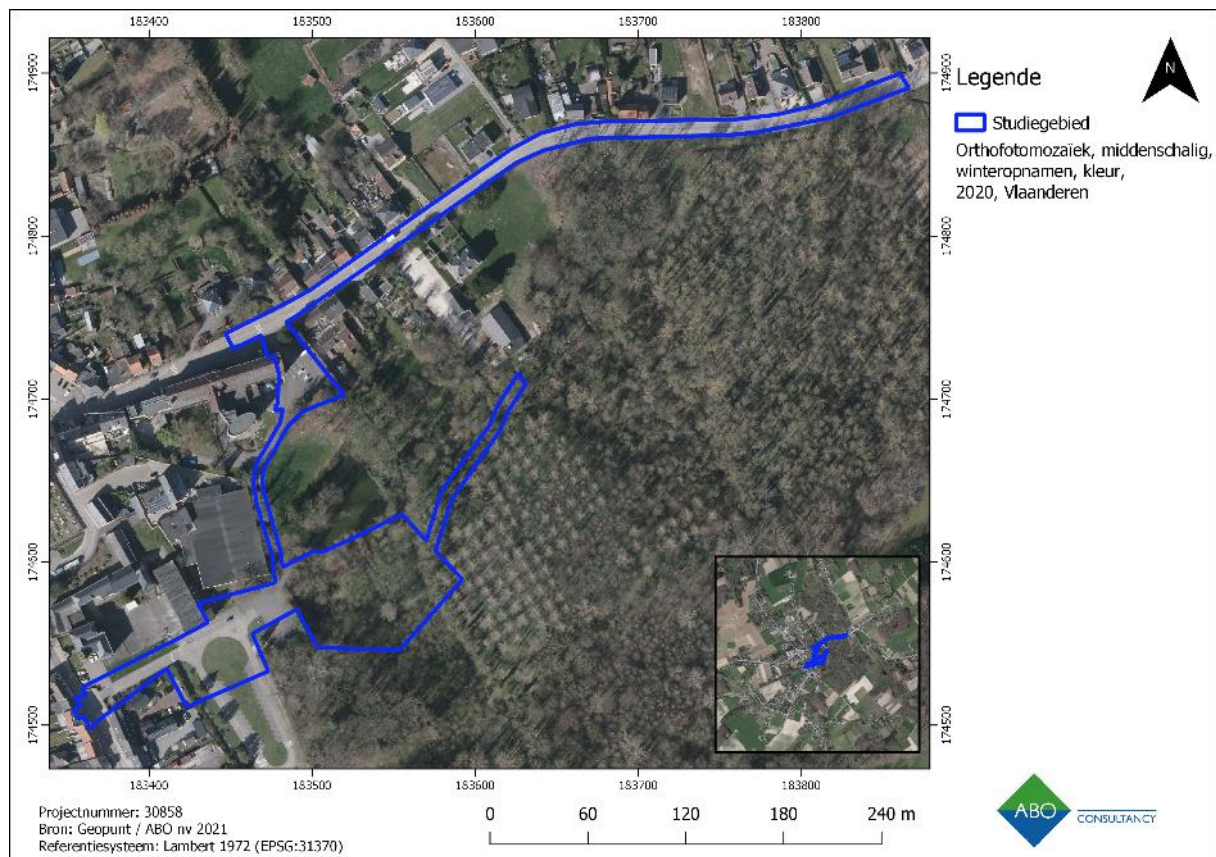
De geplande bouwwerken en de bijhorende graafwerken worden beschouwd als een ingreep in de bodem. Het lijntracé is langer dan 1 km en de oppervlakte van de geplande werken is groter dan 1.000 m² en vallen niet volledig binnen het gabarit. Daarnaast valt het onderzoeksgebied buiten een archeologische zone.

Om deze redenen, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan een omgevingsvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel van de site te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Het bureauonderzoek moet uitwijzen of een onderzoek met ingreep in de bodem mogelijk en wenselijk is voor deze percelen.

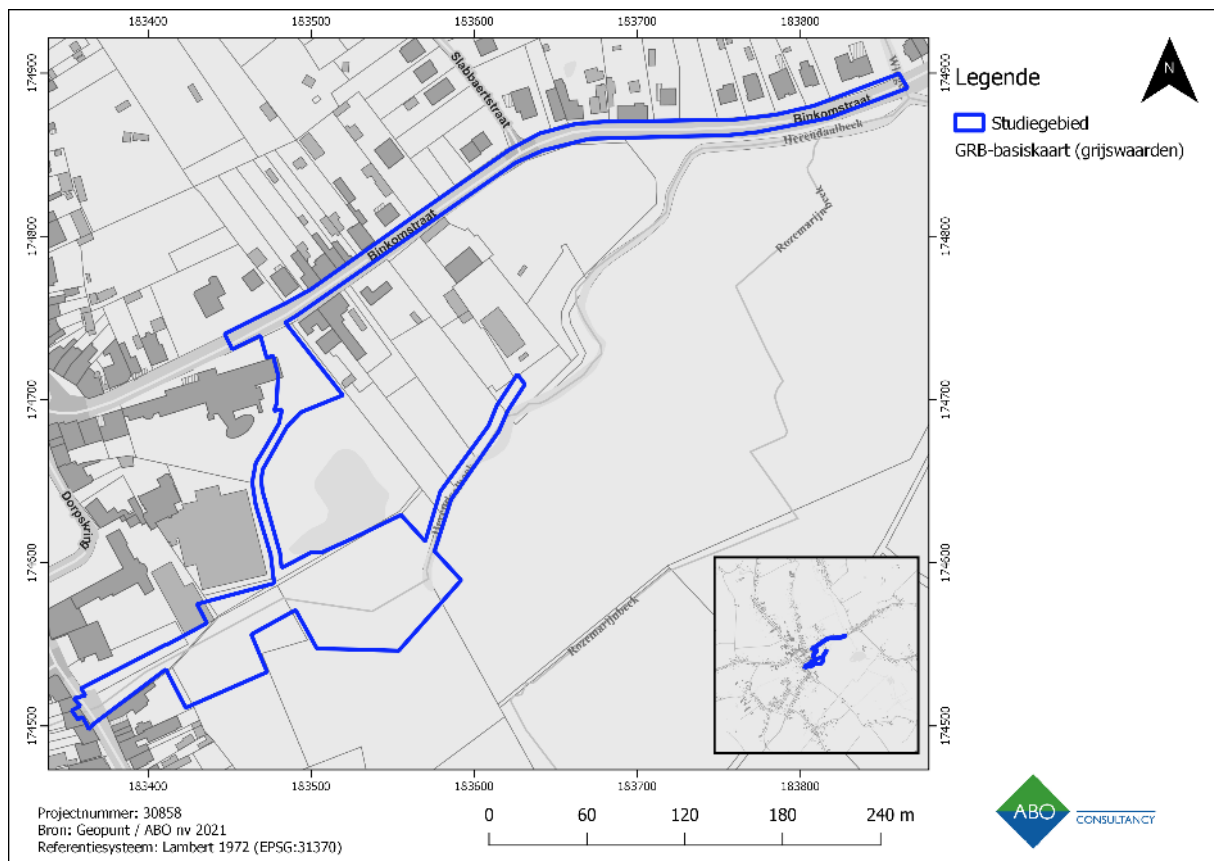
1.5 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Het onderzoeksgebied bevindt zich tussen de Dorpsstraat en de Binkomstraat te Lubbeek in de provincie Vlaams-Brabant. Het onderzoeksgebied is te verdelen in twee gedeeltes. Het eerste gedeelte bevindt zich ter hoogte van de Dorpsstraat op terreinen die eigendom zijn van Z.Org KU Leuven. Hier worden een gravitaire verbinderriolering en pompstation aangelegd. In dit gedeelte stroomt de Herendaalbeek, waarvan de inbuizing zal worden hersteld en vervangen. Er wordt een open bufferbekken, een open bedding en een dienstweg aangelegd op het perceel 56E (1ste afdeling, sectie F). De dienstweg zal gedeeltelijk verderlopen op de percelen ten noordoosten. De oppervlakte van het bekken bedraagt 2.800 m².

Het tweede gedeelte bevindt zich volledig op de Binkomstraat. Hier wordt de huidige gemengde riolering gerenoveerd om te worden hergebruikt als regenwaterafvoerleiding. De openbare weg wordt hersteld conform bestaande toestand. Enkel de huidige goot in kasseien zal vervangen worden door een prefab betonnen greppel.

Figuur 1: Meest recente orthofoto met aanduiding van het studiegebied.

Figuur 2: GRB met aanduiding van het studiegebied.

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

De volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiertoe werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geeft inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hfst 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

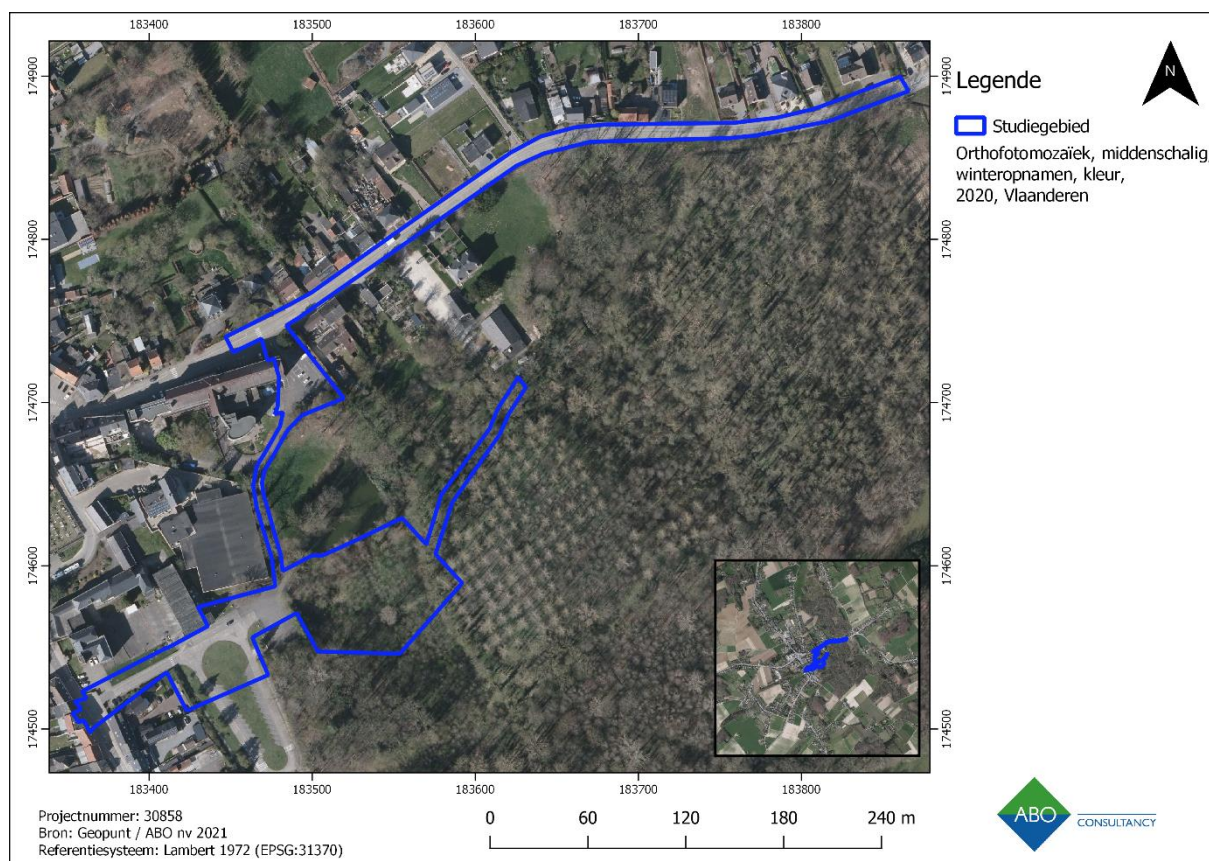
2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

De Binkomstraat is een geasfalteerde weg, bestaande uit een asfaltverharding (ca. 20 cm) en een funderingslaag (ca. 40 cm). Onder dit wegdek bevindt zich reeds een gemengde riolering, waarbij het afvalwater en hemelwater gelijktijdig worden afgevoerd. De sleuf voor de aanleg van deze riolering was ca. 2,0- 4,0 m-MV diep en had een breedte van ca. 2,5- 4,0 m. De aanleg van de weg en de riolering heeft hoogstwaarschijnlijk voor een verstoring gezorgd van de archeologische lagen.

Het gebied waar de persleiding, het bufferbekken en de dienstweg worden aangelegd en waar de Herendaalbeek stroomt, bevindt zich gedeeltelijk in een bosgebied en gedeeltelijk op asfalt.

Een volledige fotoreportage, gemaakt door de inititiefnemer, wordt voor de volledigheid als bijlage van dit document toegevoegd.

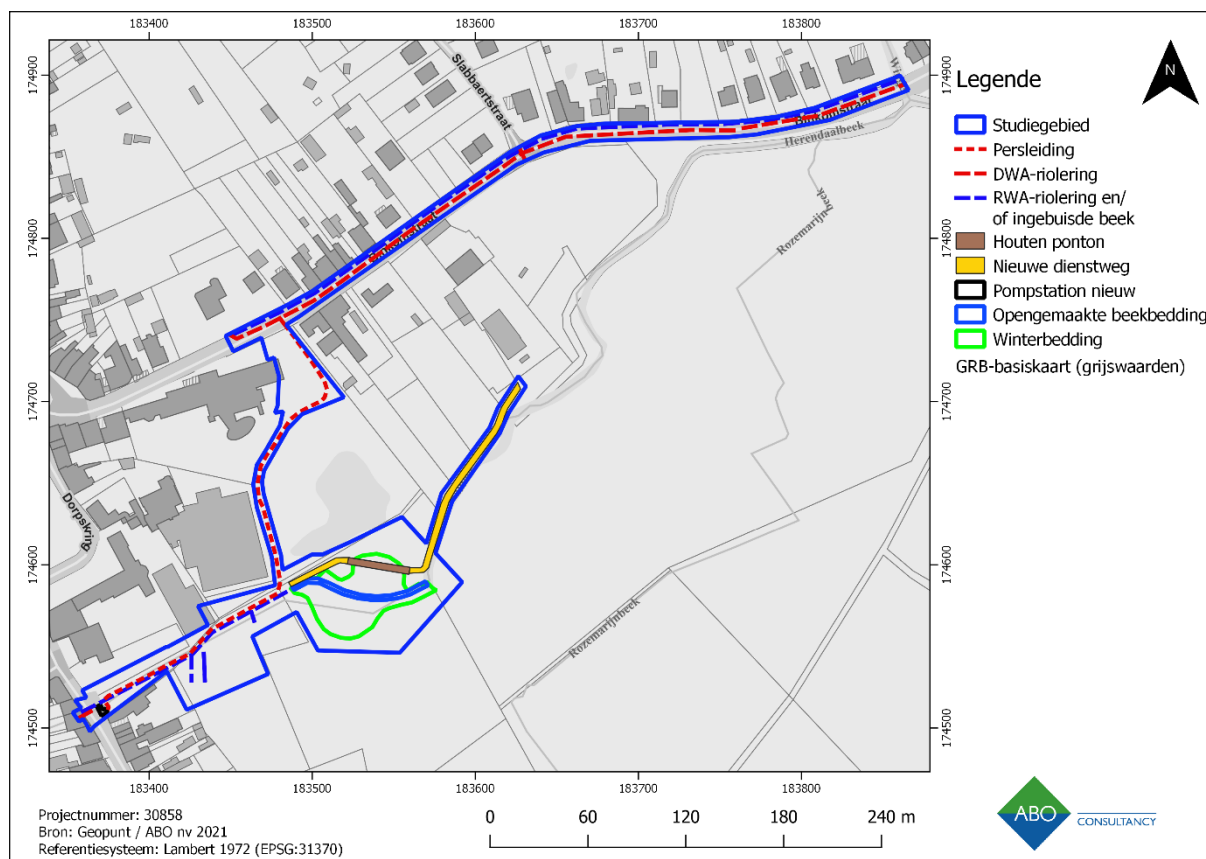
Figuur 3: Orthofoto met aanduiding van het studiegebied.

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

De ontwerpplannen die zijn aangeleverd door de initiatiefnemer zijn als bijlagen aan dit document toegevoegd. De dieptes van de rioleringen die op deze plannen zijn weergegeven zijn exclusief de fundering. Om de uit te graven diepte te bepalen dient hier ca. 50 cm bij opgeteld te worden. De dieptes van de rioleringen die in dit onderzoek worden genoemd staan voor de BOK (binnenkant-onderkant van de buis), tenzij anders vermeld.

2.2.1 AANLEG RIOLERING

Het onderzoeksgebied behoort tot een verbindingsriolering (VBR) in het Demerbekken, in het zuiveringsgebied van Sint-Joris-Winge. Het betreft de zone van Winge tot aan de monding van de Wingebeek.

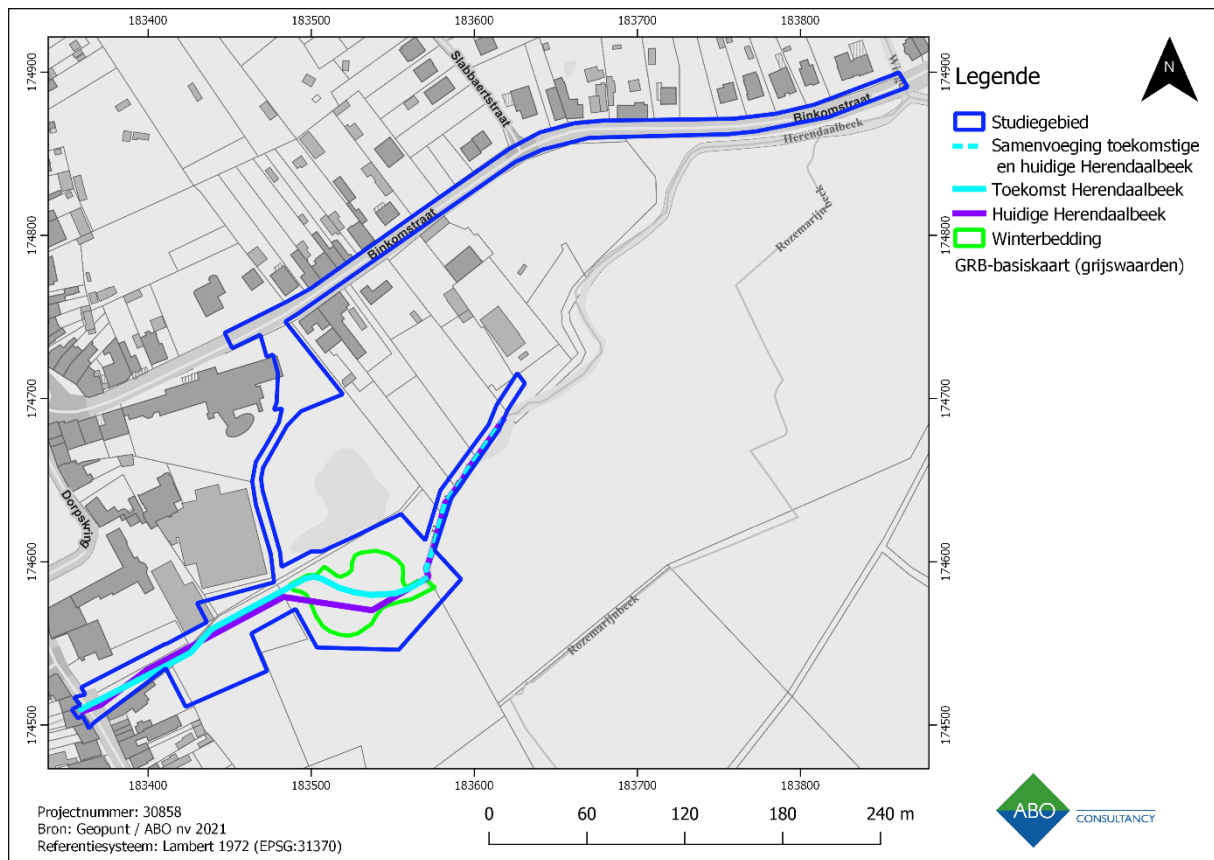
Figuur 4: Toekomstige situatie riolering, persleiding, pompstation, dienstweg, open bedding en winterbedding binnen het studiegebied.

2.2.1.1 ZONE TUSSEN DE DORPSSTRAAT EN DE BINKOMSTRAAT

Tussen de Dorpsstraat en het nieuw te bouwen pompstation wordt over een lengte van ca. 10 m een gravitaire DWA-leiding (Ø 450 mm) aangelegd. Deze leiding wordt aangesloten op K3-W6 (project 21.067a). K3-W6 is een bestaande overstortconstructie van het VBR Lubbeek centrum fase 3a. Het heeft een drempelpeil van 52,06 liter. De ingebuisde beek zal hierbij als beveiliging voor het pompstation dienen.

Het pompstation (ca. 51 m²) komt op een maximale diepte van ca. 4,75 m-MV te liggen. De dekplaat zal ongeveer 15 cm boven het maaiveld uitsteken vanwege veiligheidsredenen.

Het pompstation zal de DWA verpompen via een persleiding ($\varnothing$ 160 mm). Deze persleiding wordt verbonden met de DWA buis ($\varnothing$ 250 mm, 38 m lang) vanaf de Binkomstraat. De persleiding wordt aangelegd door middel van een gestuurde boring, wat een minimale bodemingreep zal veroorzaken, aangezien er geen aanleg sleuf wordt aangelegd.

Figuur 5: Toekomstige situatie met weergave van de huidige en toekomstige Herendaalbeek en de winterbedding binnen het studiegebied.

2.2.1.2 HERENDAALBEEK

De bestaande beekinbuizing van de Herendaalbeek zal worden opgebroken en vervangen (Figuur 5). De sleuf die aangelegd zal worden voor de nieuwe beekinbuizing zal de loop van de huidige beek gedeeltelijk overlappen. De beekinbuizing zal gedeeltelijk vervangen worden door een nieuwe buis en een open bedding. De nieuwe inbuizing heeft een diameter van 1000 mm en een lengte van 67 m. Het zal tot ongeveer 1,5 m-MV worden aanzet.

Tussen de kopmuur aan het bekken (I1) en de stuwconstructie op de winterbedding (U1) wordt een open bedding aangelegd. Er wordt een betonnen keerconstructie (I1) aangelegd aan het begin van de opengemaakte beek. Deze komt op een diepte van ongeveer 2.5 m-MV. Er wordt ook een regelbare stuw (U1) aangelegd die uit twee verstelbare inox platen bestaat. De stuw wordt 5,2 m breed en zal maximaal ca. 3 m onder het maaiveld komen.

Langs beide oevers van de beek zal een gebied worden afgegraven voor de aanleg van een ondiep (1 m-MV) bekken (type winterbedding). De winterbedding zal uitmonden in de bestaande beek, waarvan het verloop behouden zal blijven, ter hoogte van waar de huidige open bedding begint. In de winterbedding wordt ca. 853 m³ gebufferd.

De winterbedding en het terrein eromheen zal worden beplant met zwarte elzen. Dit zal een lichte ondiepe bodemverstoring veroorzaken.

2.2.1.3 BINKOMSTRAAT

In de Binkomstraat bevindt zich momenteel een bestaande gemengde riolering in de bermen die het afvalwater en het hemelwater gelijktijdig afvoert. Deze bestaande riolering zal worden gerenoveerd en in gebruik worden genomen voor de afvoer van regenwater. Ter hoogte van de woning aan de Binkomstraat 29 wordt de huidige riolering (Ø 250 mm) opgevuld. De RWA riolering zal maximaal op een diepte van 2,29 m-MV komen te liggen.

De nieuwe droogweerafvoerleiding heeft een lengte van ca. 441 m en komt in het midden van de Binkomstraat te liggen. Deze rioleringsbuis bevindt zich op een maximale diepte van 2,78 m-MV en krijgt een buisdiameter van 300 tot 500 mm. Aan de kruising van de Binkomstraat met de Dorpsstraat wordt deze verbonden met de DWA-leiding. Aan het einde van het tracé wordt deze aangesloten op het bestaande overstort. Daarnaast wordt de DWA op de riolering aangesloten op de Slabbaertstraat, ter hoogte van de woning aan de Binkomstraat 27 (Ø 250 mm, 7 m lang).

Er wordt een overstortmuur en knijpopening (Ø 150 mm) ingebouwd in de bestaande inspectieput, ter hoogte van de woning aan de Binkomstraat 7. Het drempelpeil komt 1,2 m-MV diep te liggen. Via deze overstort zal het opwaartse (gemengde) debiet van de Binkomstraat worden opgevangen in de nieuwe DWA riolering.

Daarnaast wordt er een 38 m lange DWA-leiding (Ø 250 mm) aangelegd die zal worden verbonden met de nieuwe persleiding. Deze komt maximaal 2,45 m-MV diep te liggen.

2.2.2 AANLEG DIENSTWEG

Ten noorden van de opengemaakte buffer wordt een dienstweg in dolomiet aangelegd. Deze wordt ca. 3 m breed, tot aan het winterbekken. Over de winterbedding wordt een fietsverbinding voorzien door middel van een houten brug. Dit houten ponton zal gestut worden door palen van 14x14 cm, die tot op een diepte van ca. 4 m-MV zullen reiken. Aan de kop van het bufferbekken zal de dienstweg verder worden aangelegd over een lengte van ca. 40 m in noordoostelijke richting doorheen ontbost gebied en zal daarbij een breedte van 3,5 m hebben. De oppervlakte van de dienstweg bedraagt ca. 805 m². De dienstweg zal de bodem tot op een maximale diepte van ca. 0,60 m-MV verstoren.

2.2.3 WERKZONE

Ter hoogte van de toekomstige werken wordt een werkzone aangelegd, die afgebakend wordt door de grenzen van het studiegebied. Langs beide kanten van de toekomstige persleiding en aan weerszijden van de dienstweg wordt een werkzone aangelegd. Rondom de winterbedding, aan weerszijden van de ingebuisde Herendaalbeek en ter hoogte van de persleiding net ten zuiden van de Binkomstraat zal de werkzone iets groter zijn. Gezien deze zones, met uitzondering van de werkzone rondom het bufferbekken, reeds verstoord zijn door de huidige straataanleg en riolering, zal dit weinig impact hebben op de ondergrond.

Eerst wordt de teelaarde afgegraven (minimaal 0,30 m-MV) en apart gestockeerd. De oppervlakte hieronder wordt afgedekt met geotextiel of een zandpakket van ca. 30 cm. Daarna worden de gronden op de werkzone gestapeld die afkomstig zijn uit de getrokken sleuf. De werkzone zal dan dienen voor de circulatie van zwaar verkeer. Na de werken wordt de teelaarde teruggestort om in

oorspronkelijke toestand te herstellen. Uiteindelijk worden de werkzones maximaal tot op een diepte van ca. 0,80 m-MV (inclusief compactie) gewoeld.

2.2.4 WEGHERSTEL

De wegen op het rioleringstracé aan de Binkomstraat worden opgebroken en na de werken heraangelegd conform de bestaande toestand. Echter, de aanleg van straatgoten wordt in beton gedaan in plaats van met kasseien.

3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

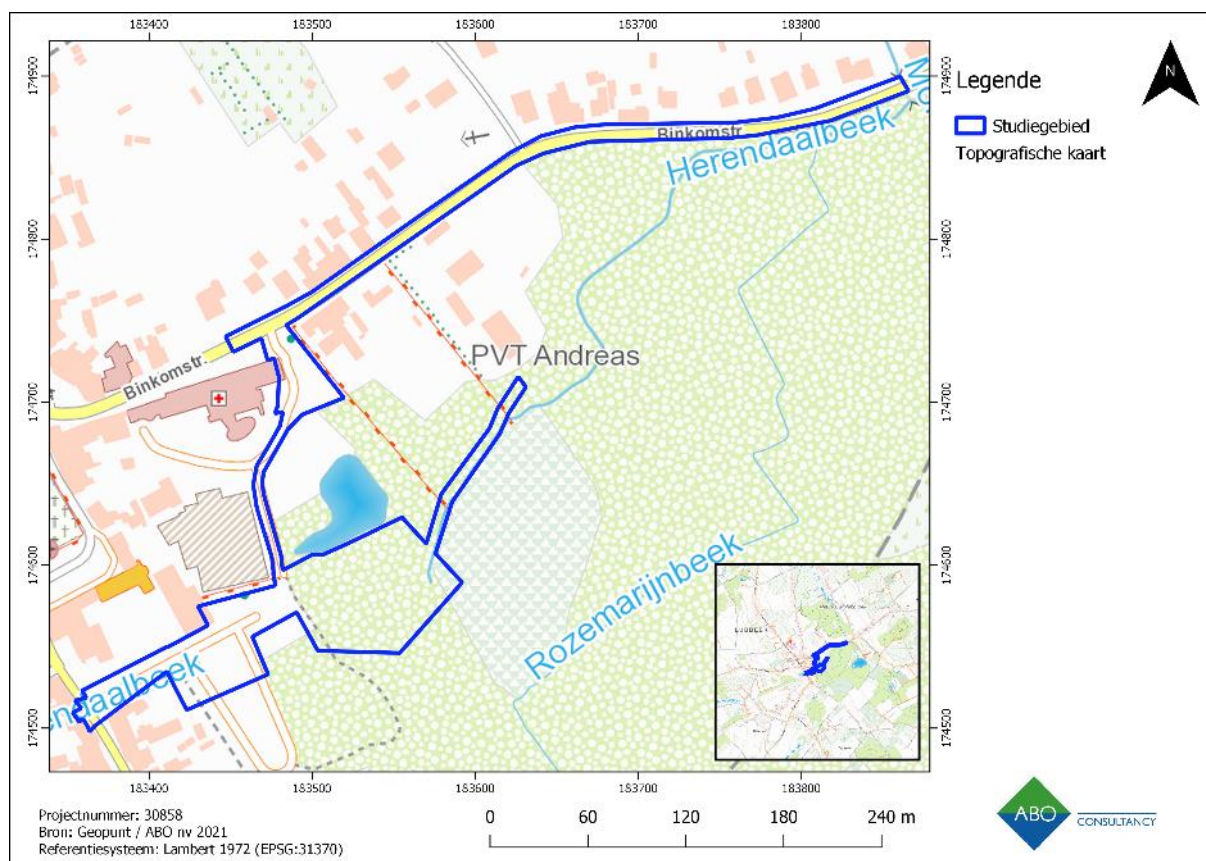
3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 TOPOGRAFIE

Het onderzoeksgebied bevindt zich op het gebied tussen de Binkomstraat en de Dorpsstraat in het centrum van Lubbeek (provincie Vlaams-Brabant), zie Figuur 6. Lubbeek is een landelijke gemeente met verschillende natuurgebieden. De gemeente bevindt zich in het zuiden van het Hageland.

Het onderzoeksgebied grenst aan de Oude Pastorie (Dekenij uit 1757), gelegen aan de Binkomstraat 12. Het gedeelte tussen de Dorpsstraat en de Binkomstraat bevindt zich op terreinen die in eigendom zijn van Z.Org KU Leuven (Kliniek St.-Andre). Aan de Dorpsstraat 7 bevindt zich het Klooster van Lubbeek.

De directe omgeving van het onderzoeksgebied wordt gekenmerkt door halfopen bebouwing. Het gebied ten noorden van het onderzoeksgebied behoort tot het natuurgebied de Spicht.

Figuur 6: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied.

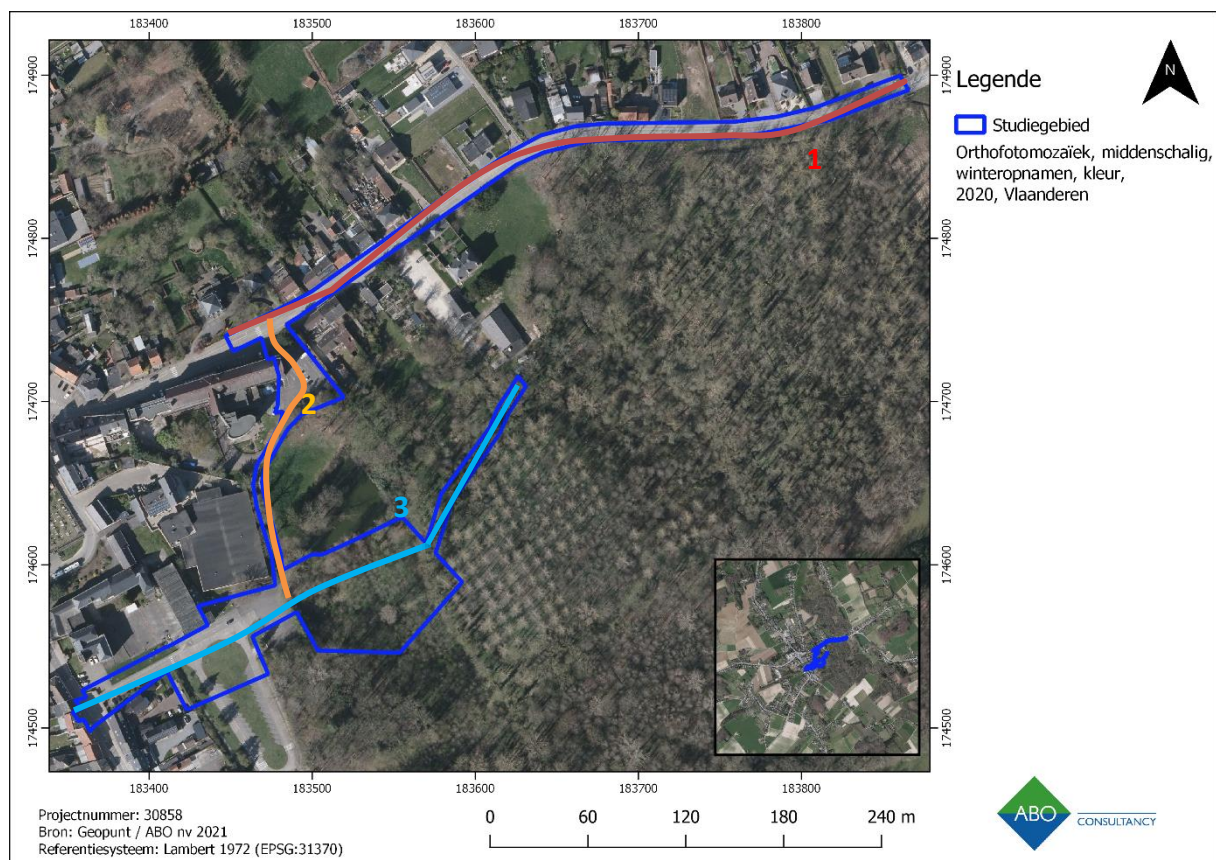
3.1.2 HOOGTEVERLOOP

Het onderzoeksgebied bevindt zich in een matig hellend gebied. Het hoogste punt bevindt zich op ca. 56 m TAW en het laagste op ca. 47 m TAW.

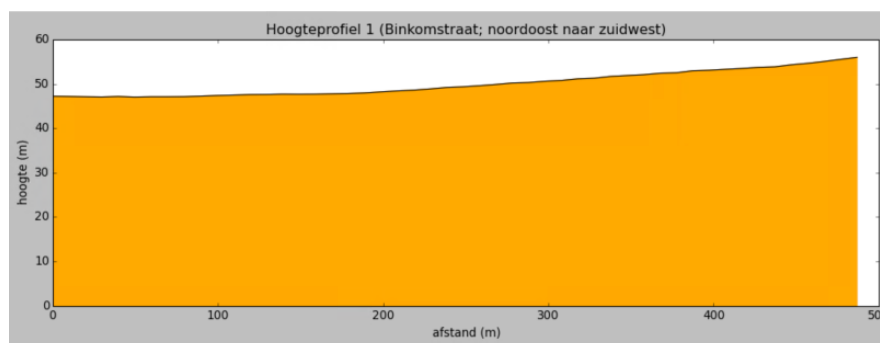
De Binkomstraat loopt geleidelijk op. Het noordoosten bevindt zich op een hoogte van 47,2 m TAW en het zuidwesten op 56 m TAW, zie hoogteprofiel 1 in Figuur 8.

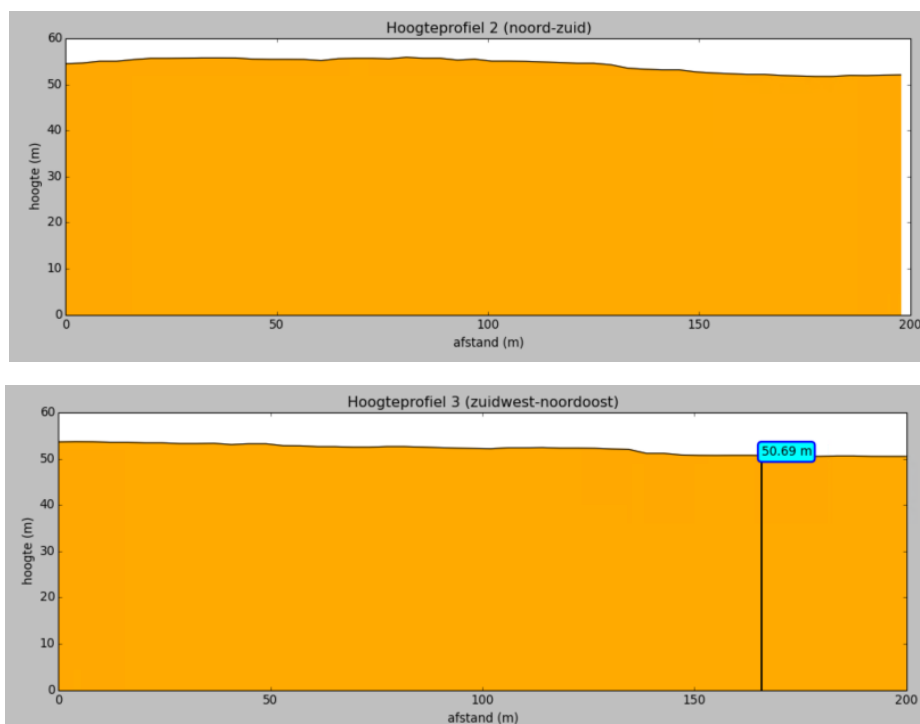
Van noord naar zuid loopt het reliëf van het onderzoeksgebied geleidelijk af van 54,5 m TAW naar 52 m TAW, zie hoogteprofiel 2 in Figuur 8.

Ter hoogte van het Klooster van Lubbeek aan de Dorpsstraat, de huidige inbuizing van de Herendaalbeek, de winterbedding en de dienstweg, loopt het gebied heel geleidelijk af naar het noordoosten. Het zuidwesten bevindt zich op 53,5 m TAW en het noordoosten op 48 m TAW, zie hoogteprofiel 3 in Figuur 8.

Figuur 7: Luchtfoto met aanduiding van het studiegebied. De nummers corresponderen met de hoogteprofielen die hieronder in Figuur 8 worden weergegeven.

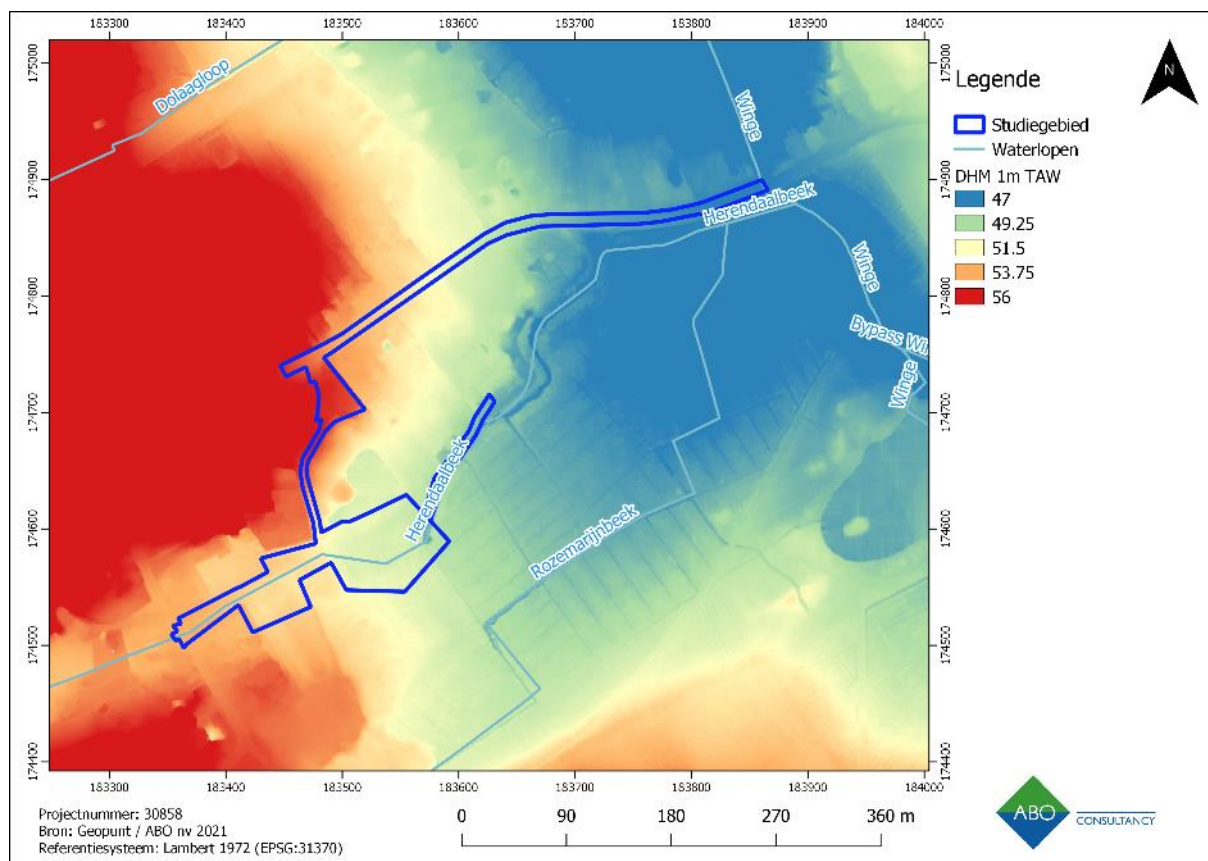

Figuur 8: De hoogteprofielen corresponderen met de nummers die in Figuur 7 worden weergegeven (Geopunt 2021).

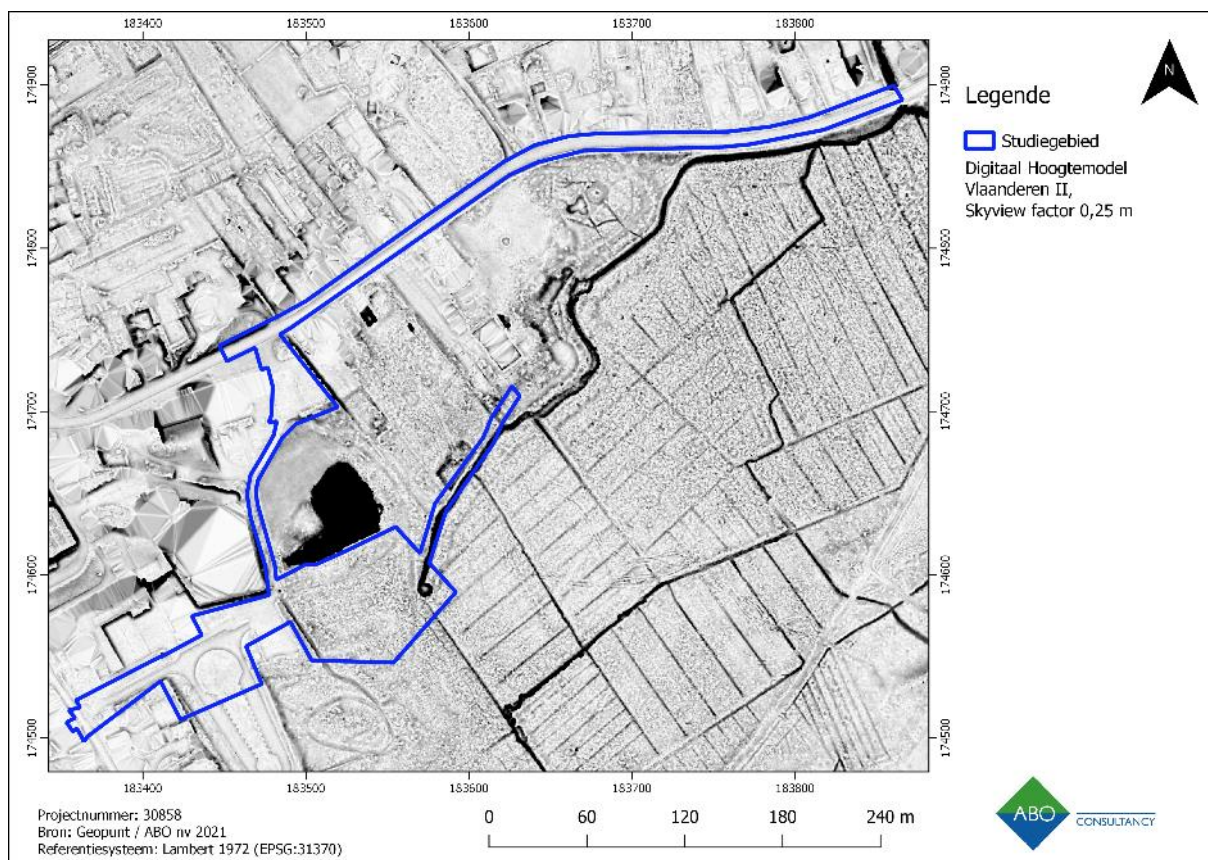
Het reliëf is in de vorm van een Digitaal Hoogtemodel kaart en een Hillshadekaart weergegeven (Figuur 9, Figuur 10). Het onderzoeksgebied bevindt zich in het zuiden van het heuvelachtige Hageland. Van westzuidwest naar oostnoordoost kruist Lubbeek de heuvels van het Hageland. Dit is ook op de DHM kaart te zien, zie Figuur 9. Op de kaarten is te zien dat het hoogteprofiel van het onderzoeksgebied oploopt van oost (45- 50 m TAW) naar west (50- 55 m TAW). Deze hoogtes komen ook overeen met de hoogtelijnen weergegeven op de Topografische kaart van België uit 1873 en 1939 (zie paragraaf 4.3.6 en 4.3.7).

Bovendien ligt het onderzoeksgebied dichtbij diverse waterlopen. De Herendaalbeek stroomt door het onderzoeksgebied heen. Het studiegebied grenst in het oosten aan de Winge. Andere waterlopen zijn de Dolaagloop en de Rozemarijnbeek. In het verleden vormden beken en rivieren een belangrijke bron van drinkwater en voedsel.

Op de Skyview zijn reliëf verschillen te zien binnen het onderzoeksgebied, vooral in de zone tussen de Dorpsstraat en de Binkomstraat (Figuur 10). Het gebied waar de toekomstige persleiding wordt aangelegd, bevindt zich op een afdalend gedeelte. Op het lager gelegen gebied bevindt zich de vijver. Ter hoogte van het klooster zijn de wegen en de bijhorende asfaltering zichtbaar. In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn daarnaast drainagegreppels zichtbaar.

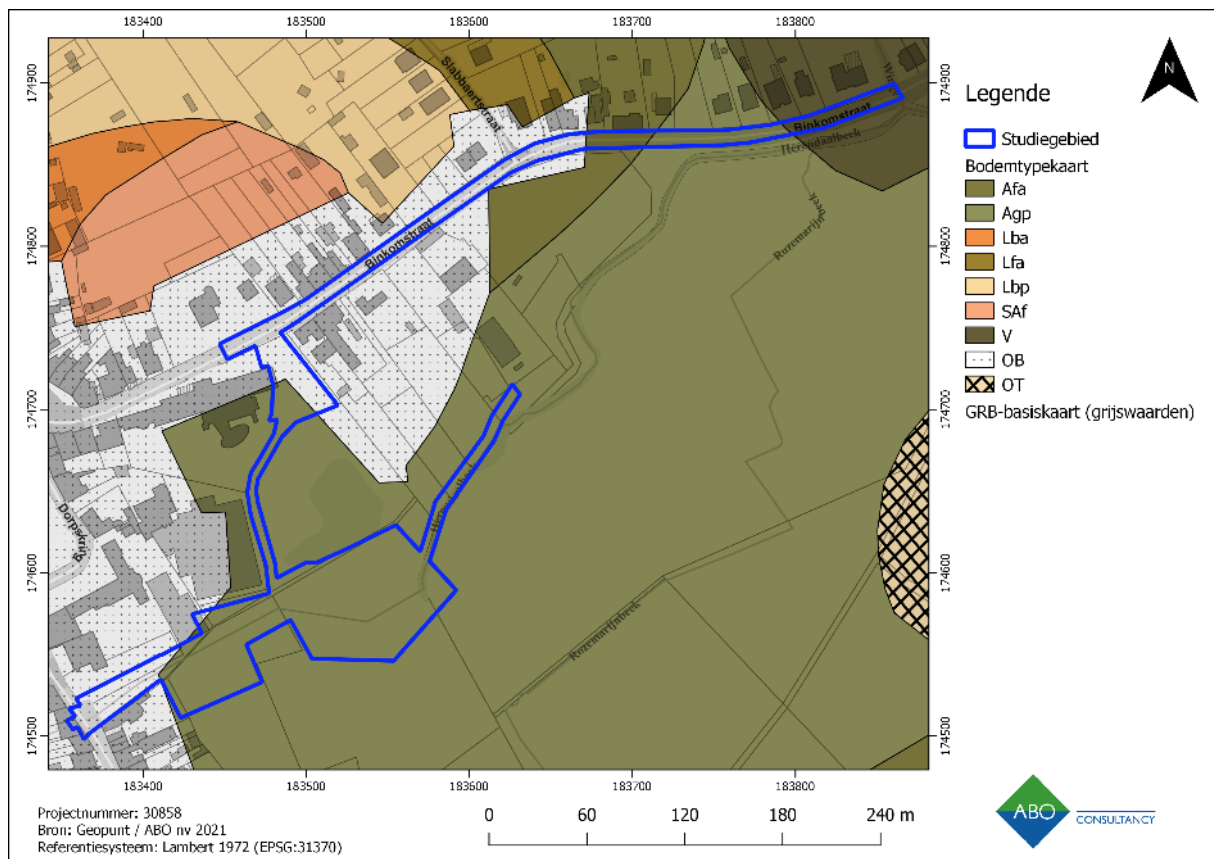
Figuur 9: DHM met waterlopen en aanduiding van het studiegebied.

Figuur 10: Skyview met aanduiding van het studiegebied.

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.2.1 BODEMKAART

Figuur 11: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het studiegebied.

Het onderzoeksgebied bevindt zich op verschillende gekarteerde bodemtypes die kenmerkend zijn voor de Zandleemstreek (Figuur 11). De gekarteerde bodemtypes zijn:

OB-bodem: Een deel van de Binkomstraat en een deel van het westelijke gedeelte van het onderzoeksgebied bevinden zich op een **OB**-bodem. In sommige gevallen hebben menselijke ingrepen een dermate impact op de bodem, dat de oorspronkelijke bodemopbouw sterk gewijzigd of zelfs vernietigd werd. In het geval van een **OB**-bodem gaat het om gronden die sterk gewijzigd werden door bebouwing of om bodems die niet gekarteerd konden worden.

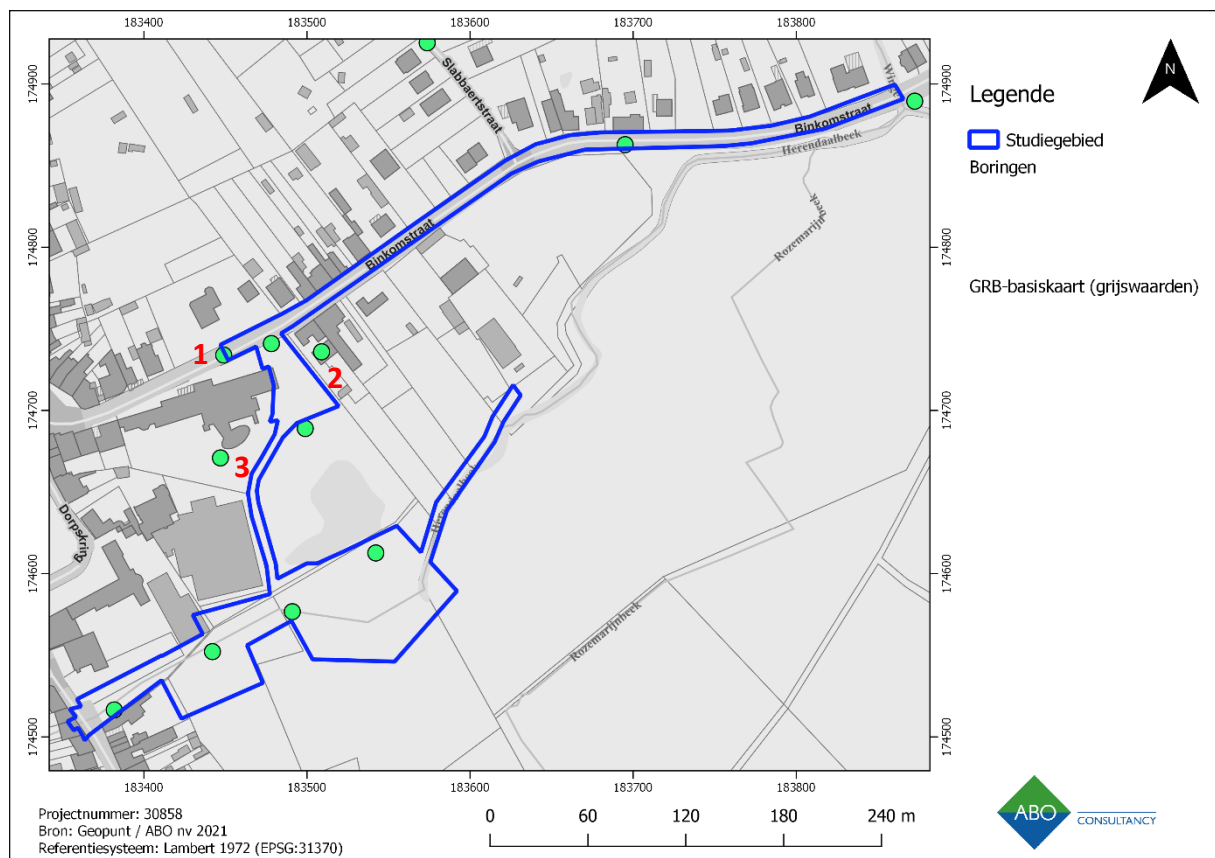
V-bodem: Het uiterst oostelijke deel van de Binkomstraat is gekarteerd op een veenbodem. Deze bodems kenmerken zich door hele natte gronden op veen, dat tussen de 30 en 60% uit organische stof bestaat. Onder dit pakket veen komen humeuze kleilagen en zand voor.

Agp-bodem: Een deel van het oostelijke gedeelte van de Binkomstraat is gekarteerd op een uiterst natte leembodem zonder profiel. Dit geldt ook voor het gedeelte tussen de Binkomstraat en de Dorpsstraat (zone waar de winterbedding, de persleiding en de dienstweg aangelegd worden). Het betreft een bodem die permanent verzadigd is met water. Over het algemeen waren natte bodems in het verleden geen aantrekkelijke locatie in het landschap om zich te vestigen. De **Agp**-bodem bestaat daarnaast ook uit een veenachtige toplaag van ca. 30 cm dik. Deze toplaag wordt gevormd door een zeer natte laag waarin veenplanten groeien. Veengebieden zijn over het algemeen niet geschikt om

landbouw op te bedrijven of om zich te vestigen maar een veenpakket kan wel een ouder archeologisch niveau afdekken.

Afa-bodem: Een klein gedeelte van de Binkomstraat is gekarteerd als een zeer natte leembodem met een textuur B-horizont. Deze bodem wordt gekenmerkt door een bleek bruingrijze horizont die overgaat in een roestige textuur B-horizont. Daarnaast komt er onder de bouwvoor een structuur B-horizont met roestverschijnselen voor.

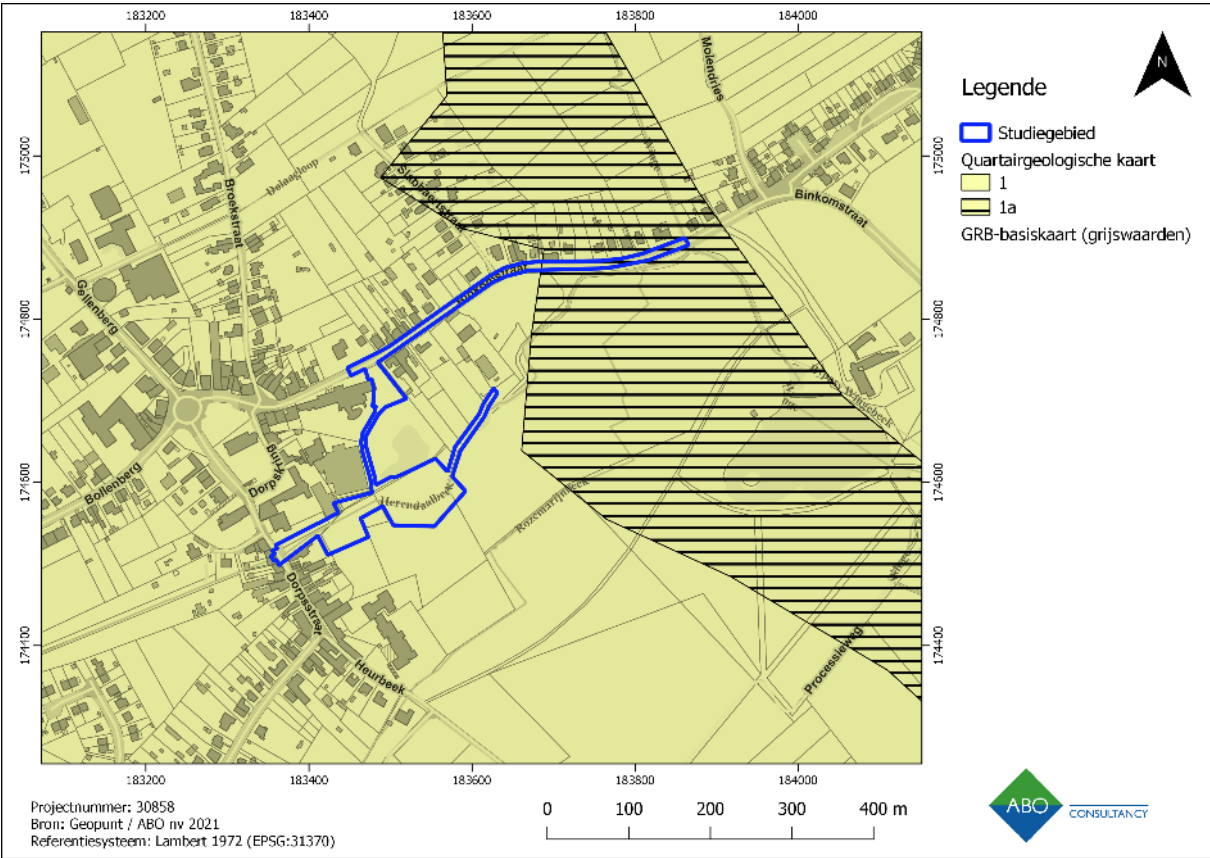
Op basis van de bodemkaart kan afgeleid worden dat het onderzoeksgebied en zijn omgeving zich op de natte bodems van de Zandleemstreek bevinden. De nabijheid van de Winge draagt waarschijnlijk ook nog bij tot de hoge grondwaterstand ter hoogte van het onderzoeksgebied. De bodems bestaan voornamelijk uit uiterst natte leembodems met een veenachtige bovengrond en uit veenbodems. Een veenbodem wordt opgebouwd door onverteerde plantenresten. Deze veenlagen kunnen eventuele aanwezige (steentijd)archeologie bedekt hebben. Echter, waterverzadiging houdt ook het proces van de vorming van paleobodems tegen. Hoewel de bodemopbouw van de bodems in het westelijke gedeelte van het onderzoeksgebied volgens de kaarten sterk gewijzigd zijn door menselijke ingrijpen, sloot de natuurlijke bodemopbouw van de rest van het onderzoeksgebied waarschijnlijk op deze veenbodems aan.

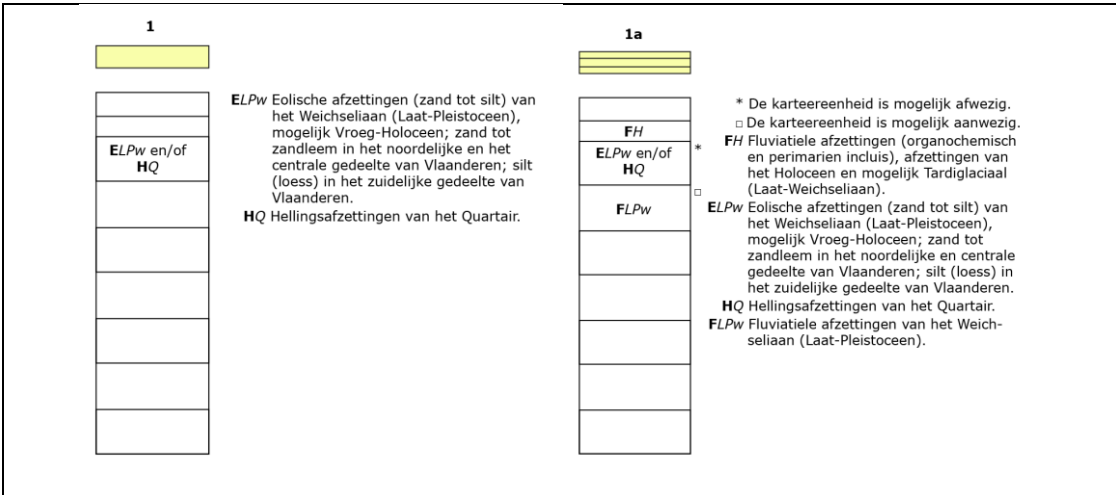
Figuur 12: GRB met weergave van de boringen nabij het studiegebied. De boringen zijn genummerd (rood) en zullen in de tekst toegelicht worden.

Op en direct aan het onderzoeksgebied zijn diverse boringen uitgevoerd (Figuur 12). Enkele boringen hiervan worden besproken bij de quataire kaart (paragraaf 3.2.2) en de tertiaire kaart (paragraaf 3.2.3).

3.2.2 QUARTAIR GEOLOGISCHE KAART

Figuur 13: GRB en gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart met aanduiding van het studiegebied.

Figuur 14: Quartair geologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (profieltype 1 en 1a) (Geopunt 2021).

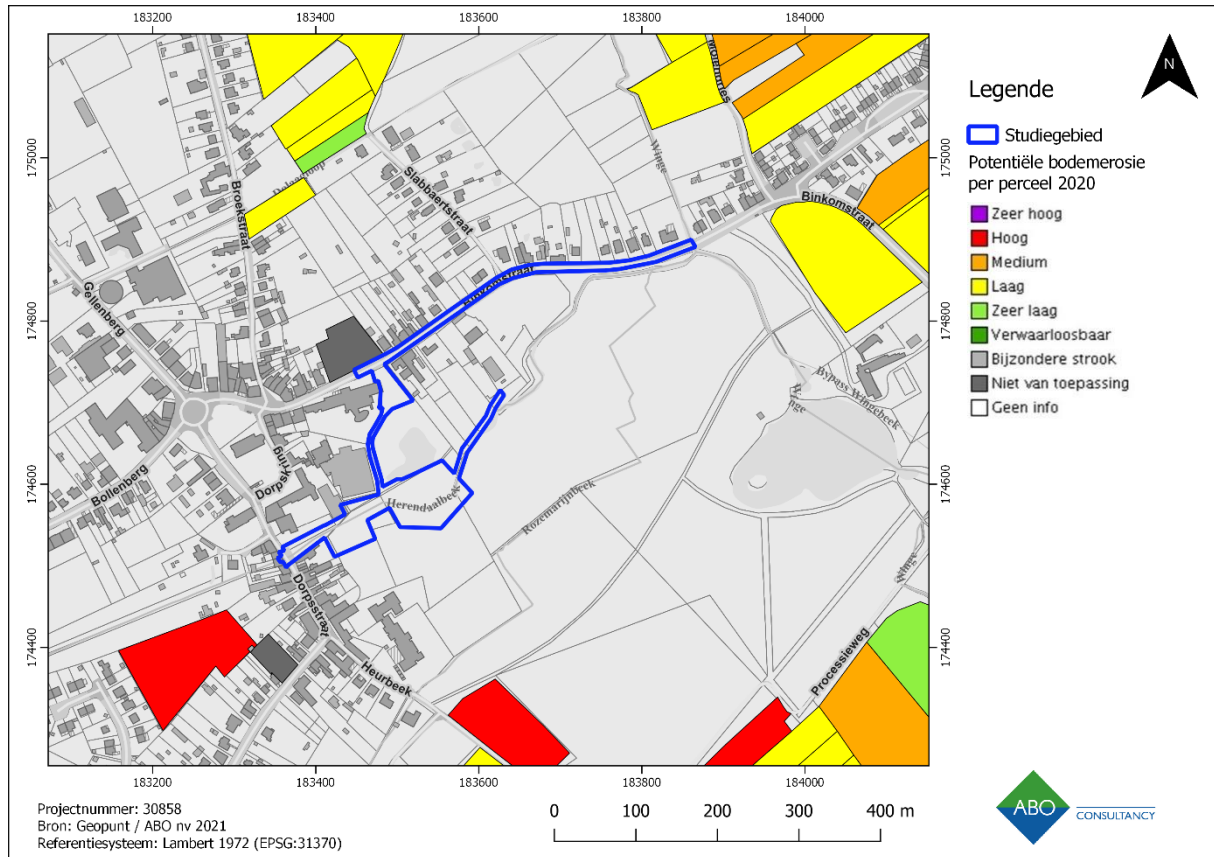
Volgens de quartair geologische kaart bevindt de oostelijke helft van het onderzoeksgebied (Binkomstraat) zich op profieltype 1a (Figuur 13 en Figuur 14). Dit profieltype wordt gekenmerkt door Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie.

De westelijke helft van het onderzoeksgebied bevindt zich op een gebied waar geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie voorkomen (profieltype 1).

Uit de boring nabij het ziekenhuis aan de Dorpsstraat (boring nr. 3 in Figuur 12) gezet in 1988, blijkt dat quartaire afzettinglagen hier voorkomen tot op een diepte van 2,75 m-MV. Tenslotte, komen er Pleistocene afzettingen voor tot een diepte van 3 m-MV ter hoogte van waar de toekomstige persleiding wordt aangelegd (Geopunt DOV 2021).

van Bilzen en van 3 tot -3,1 m-MV de Formatie van Borgloon (Figuur 12). Het resultaat van deze boring (gezet in 1894) staat echter in contrast met de uitkomsten van de boringen die bij de quartaire geologische kaart zijn beschreven.

3.2.4 BODEMEROSIEKAART

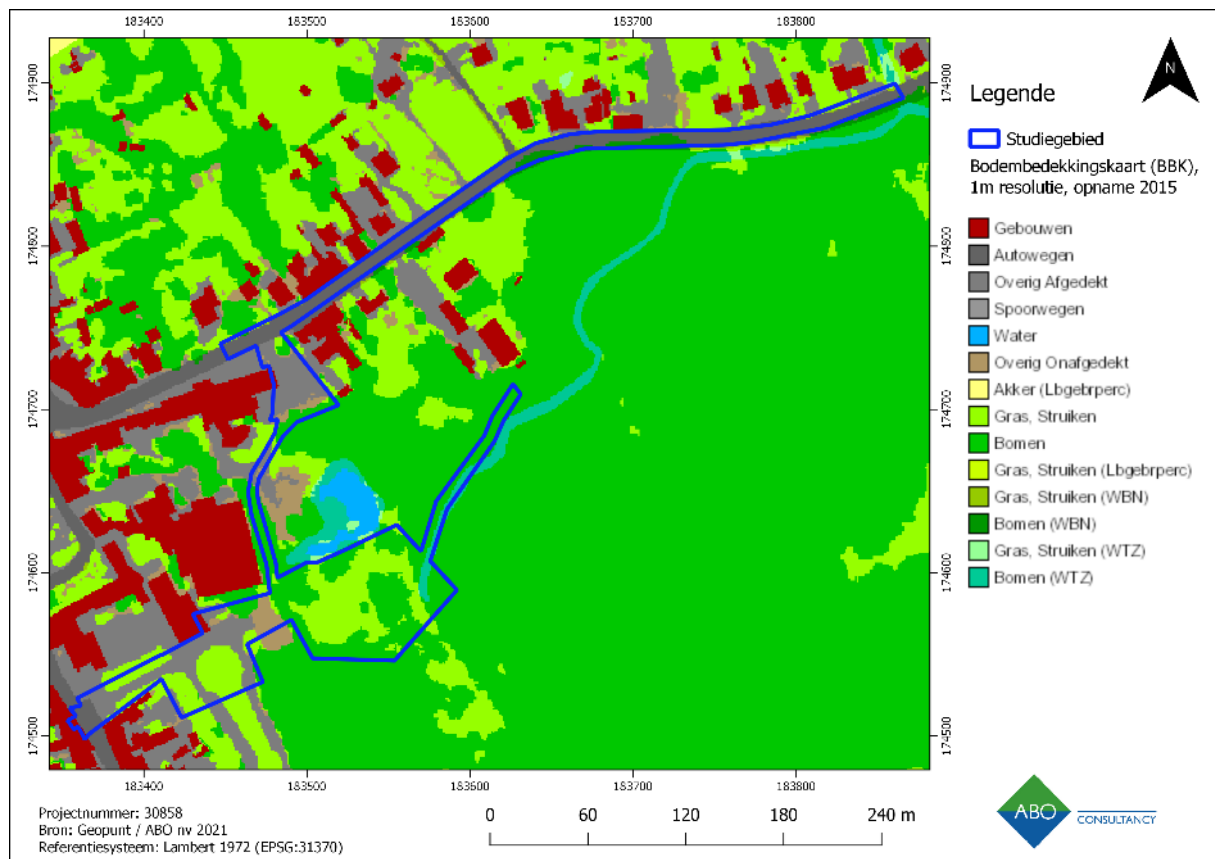

Figuur 16: GRB en bodemerosiekaart met aanduiding van het studiegebied.

Het gehele onderzoeksgebied bevindt zich op percelen die niet gekarteerd zijn op de bodemerosie kaart (Figuur 16). Echter, de regio van het Hageland is erg gevoelig aan bodemerosie (Departement Leefmilieu 2011, 11).

In de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied zijn er diverse percelen gekarteerd met verschillende bodemerosie gehalten. Op 80 m ten oosten van het onderzoeksgebied, bevindt zich een perceel waar er een laag bodemerosie gehalte geldt. Op zo'n 225 m ten zuiden en 570 m ten zuidoosten van het onderzoeksgebied, bevinden zich percelen die gekarteerd zijn als laag erosiepotentieel. Echter op 110 m ten zuidwesten en 220 ten zuiden bevinden zich percelen met een hoog bodemerosie potentieel. Ten westen van het onderzoeksgebied geldt dus een hoog erosiepotentieel en ten oosten laag.

3.2.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Figuur 17: Bodembedekkingskaart (2015) met aanduiding van het studiegebied.

Het onderzoeksgebied wordt voornamelijk gedomineerd door asfalt (Figuur 17). Ter hoogte van de toekomstige persleiding bevinden zich gras, struiken en bomen. Het onderzoeksgebied ligt nabij de kern van Lubbeek waar veel bebouwing voorkomt. Het gebied ten zuiden van het onderzoeksgebied wordt gekenmerkt door weilanden, natuur en beken.

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 4 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris archeologische zone	Niet van toepassing
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Niet van toepassing
Inventaris historische stadskern	Niet van toepassing
Wereldoorlog relictten	Niet van toepassing
Landschapsatlas	Relevant, cf. 4.2
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Relevant, cf. 4.2
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.2
Inventaris bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.2.1.1
Historische tuinen en parken	Relevant, cf. 4.2.1.2
Belgisch (verdwenen) molenbestand	Niet van toepassing
Cartografische bronnen	
Fricxkaart (ca. 1745)	Niet relevant, maar wel vermeld, cf. 4.3.1
Ferrariskaart (ca. 1771-1778)	Relevant, cf. 4.3.2
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.3.3
Vandermaelen kaarten (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.3.4
Popp kaarten (1842-1879)	Relevant, cf. 4.3.5
Topografische kaart van België uit 1873	Relevant, cf. 4.3.6
Topografische kaart van België uit 1939	Relevant, cf. 4.3.7
Ortholuchtfoto's	
Kleinschalige zomeropnamen, 1971, zwart-wit	Relevant, cf. 4.4
Kleinschalige zomeropnamen, 1979-1990, kleur	Relevant, cf. 4.4
Grootschalige winteropnamen, 2013-2015, kleur	Relevant, cf. 4.4
Projectspecifieke bronnen	
Niet van toepassing	Niet van toepassing

Tabel 1: Tabel met geraadpleegde bronnen (Inventaris Onroerend Erfgoed 2021).

4.1 HISTORISCH KADER

Het onderzoeksgebied bevindt zich in Lubbeek, ten zuiden van het natuurgebied 'de Spicht' in de vallei van de Molenbeek (provincie Vlaams Brabant). Historische bronnen vermelden Lubbeek in 1155- 1265 als Libbeka, in 1159 als Lithbeche en in 1222 als Libecha, Libeka. Volgens Debrabandere (2010), bestaat Lubbeek uit de samenstelling van Lebe en beek wat 'beek op de helling met overgang van de waternaam op de nederzetting aan het water' betekent (Debrabandere et al 2010, 154).

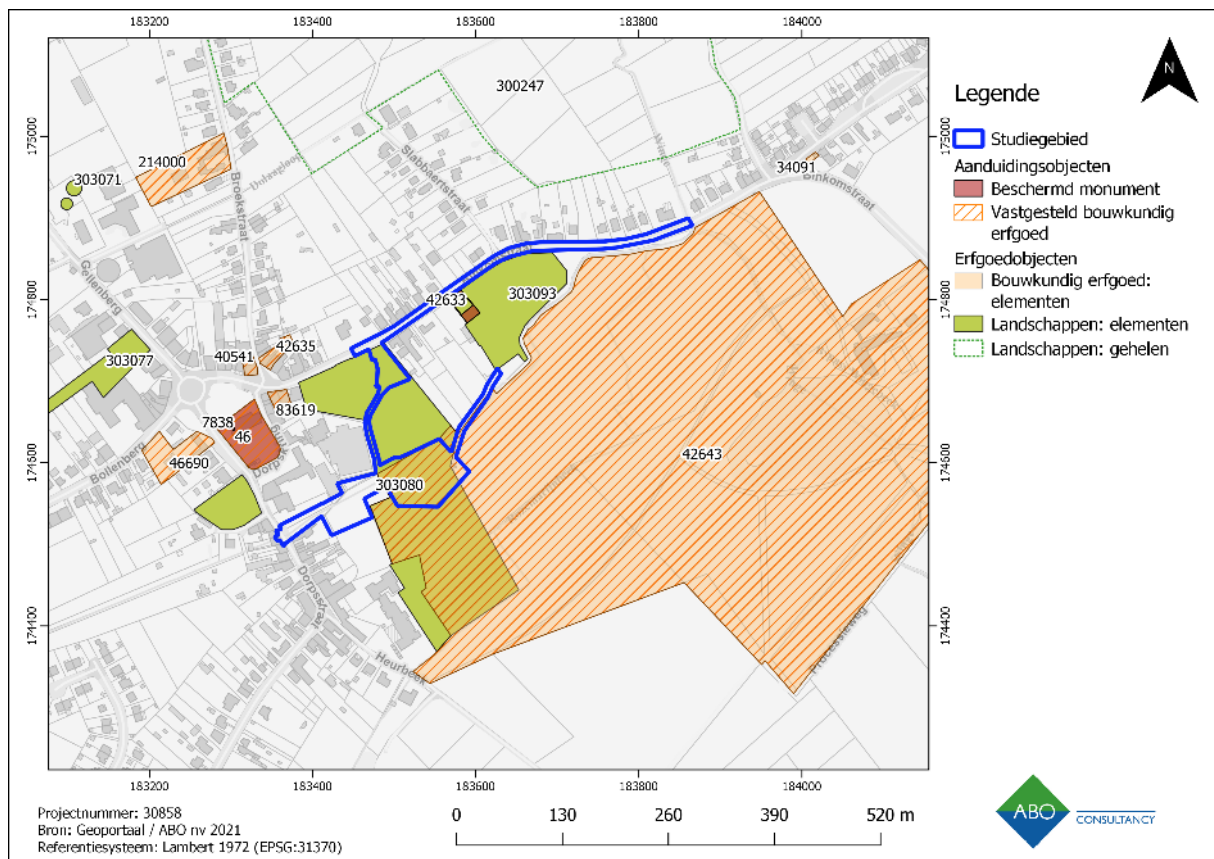
Er zijn indicaties dat Lubbeek in de Romeinse tijd bewoond was. Zo zijn er in het gebied ten noorden van de Binkomstraat funderingen van twee gebouwen opgegraven. Uit analyse bleek dat de funderingen voor de Gallo-Romeinse periode typerend zijn. Op enige afstand ligt de voormalige Romeinse weg Tienen-Elewijt (Inventaris Onroerend Erfgoed; ID 300247).

Lubbeek bevindt zich in het zuiden van de Molenbeekvallei, die gekenmerkt wordt door de vele middeleeuwse kastelen dicht bij de beek. Deze kastelen werden veelal aangelegd op een cirkelvormige kunstmatige opgehoogde heuvel. De bijbehorende greppels en vijvers werden gevuld met het water dat afkomstig was van de beek. Dicht bij het onderzoeksgebied lag de motte Stakenborg, wat oorspronkelijk onderdeel was van het leengoed Hof ten Hove. De motte werd sinds de 13e eeuw in leen gehouden door de familie Hove en na de 16e eeuw overgenomen door de familie Stakenburg. Bij de motte lagen diverse greppels en een vijver. Het is mogelijk dat de castrale motte was omgeven door een palenrij. Volgens de Inventaris Onroerend Erfgoed was Stakenborg de eerste woonkern te Lubbeek (Inventaris Onroerend Erfgoed; ID 300247).

Lubbeek wordt getypeerd door de vele kastelen, hoeves en kloosterdomeinen. Zo staan er in Lubbeek het kasteel T' Sercleas (18e eeuw), kasteel van Leneberg (1913), kasteel van Brakum (ca. 1800) en het Sint- Gertruidenhof (1920). Meer ten westen van Lubbeek bevinden zich het Hof ter Meeren (1750), de Herendaalhoeve (1698-1727), Dellenhof (1775) en het Paashof (1775). Ten zuidoosten van Lubbeek staan oude en nieuwe landhuizen (Vandeputte 2010, 254).

4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.2.1 BESCHERMDE, VASTGESTELDE EN WETENSCHAPPELIJKE INVENTARISSEN

Figuur 18: Inventaris Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving van het studiegebied.

De overzichtskaart van het Geoportaal Onroerend Erfgoed geeft voor het gebied binnen een straal van 500 meter rondom het onderzoeksgebied geen melding van wereldoorlog relict en beschermde stads- of dorpsgezichten. Wel is er een landschappelijke relictzone, een landschappelijk relict en beschermde monumenten aanwezig.

Ongeveer 75 m ten noorden van de Binkomstraat bevinden zich de valleien van de Molenbeek en Winge (Inventaris Onroerend Erfgoed; ID300247). Ter hoogte van Lubbeek is de beekvallei breed vertakt en voegen er verschillende beken bij de Molenbeek. De Molenbeekvallei wordt gekenmerkt door kastelen dicht tegen de beek.

Er bevinden zich twee beschermde monumenten in de omgeving van het onderzoeksgebied die beiden ook beschermd zijn als bouwkundig erfgoed. Op ongeveer 115 m ten westen van het onderzoeksgebied bevindt zich de parochiekerk Sint-Martinus met een ommuurd kerkhof (ID 46). Deze kerk is ook beschermd als bouwkundig erfgoed (ID 42632) en wordt daarom verder toegelicht in paragraaf 4.2.2. Aan de Binkomstraat 12, is de pastorie Sint-Martinusparochie gelegen. Onder de bescherming vallen ook het bijbehorende poortgebouw, de tuinmuren, de gevels en de daken (ID 973). De pastorie maakt deel uit van de Dekenij uit 1757 welke beschermd is als bouwkundig erfgoed. De Dekenij wordt toegelicht in paragraaf 4.2.2.

Het studiegebied valt onder de landschapsatlas: de Winge- Molenbeek- Wingebeekvallei (ID 300247). Dit gebied is beschermd vanwege de historische waarde. In de laatste 150 jaar is dit gebied onderhevig

geweest aan veranderingen. Eerst bestond het brede alluvium van de Winge uit beemden met perceelrandbegroeiing en her en der percelen met stukken bos. Later werd dit gebied hevig beplant met populieren. Verspreid werden percelen in gebruik genomen als akkerland en weiland. Het gebied is ook beschermd vanwege de wetenschappelijke waarde, aangezien hier mesolithische vondsten zijn gevonden.

4.2.1.1 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Figuur 18 geeft alle bouwkundige erfgoedwaardes rond het onderzoeksgebied en worden opgesomd in Tabel 2. Alle erfgoedwaardes bevinden zich grotendeels in en rond het centrum van Lubbeek. Over het algemeen zijn de bouwkundige erfgoedwaardes te dateren tussen de 18e en 19e eeuw.

ID	Locatie	Omschrijving	Datering
42632	Dorpskring zonder nummer, Lubbeek	Parochiekerk Sint-Martinus met kerkhof	1750-1775
42633	Binkomstraat 12, Lubbeek	Dekenij uit 1757	1750-1775
42635	Dorpskring 3 en 4, Lubbeek	Dorpswoning uit 1733	1725-1750
42636	Dorpskring 5, Lubbeek	Burgerhuis	1775-1800
42637	Dorpskring 13, Lubbeek	Dorpswoning	1800-1825
42642	Grotendries zonder nr, Lubbeek	Onze-Lieve-Vrouwekapel	1775-1800
42643	Binkomstraat 14-16, Lubbeek	Kasteeldomein de Biolley-T' Serclaes	Eind 18de-19de eeuw
83619	Dorpskring 27, Lubbeek	Stadswoning	1775-1800

Tabel 2: Opsomming van alle bouwkundige erfgoedwaardes in de directe omgeving van het onderzoeksgebied (Inventaris Onroerend Erfgoed 2021).

Aan het onderzoeksgebied, op de Binkomstraat 12, is een Dekenij uit 1757 gelegen (ID: 42633). Deze pastorie was voorheen afhankelijk van de Parkabdij. Het betreft een ruim dubbelhuis met een ommuurd voorhof. Aan de straatzijde is het omsloten door een zadeldaktoeren en twee latere bijgebouwen.

Figuur 19: Dekenij uit 1757 (Inventaris Onroerend Erfgoed; ID 42633).

Er bevinden zich enkele erfgoedwaardes in de directe omgeving van het onderzoeksgebied. Op ca. 200 m ten oosten van het onderzoeksgebied, aan de Grotendries, staat de Onze-Lieve-Vrouwekapel uit de derde kwart van de 18e eeuw (ID: 42642). Deze kapel bestaat uit een neoclassicistische voorgevel en betreft een drievoudig portiek. Het chronogram op de plint duidt het jaartal 1753 aan en de gevelsteen in de koorsluiting 1856. Dit laatste jaartal verwijst naar de huidige toestand. Aan de Binkomstraat 12, bevindt zich de pastorie van de Sint-Martinusparochie, ook wel de Dekenij van 1752 genoemd (ID 42633).

Net ten zuiden van het studiegebied bevindt zich het kasteeldomein de Biolley-T'Serclaes. Het kasteeldomein van circa 14 hectare met een landhuis met classicistische inslag uit het einde van de 18de eeuw (drie van de vier hoekpaviljoenen) is vrij grondig gewijzigd en aangepast tijdens de 19de eeuw. De aanpalende hoeve bestaat uit een boerenhuis ANNO 1789 met sterk verbouwde voorgevel; stallingen uit de 18de eeuw, verbouwd tot koetshuis in de 19de-20ste eeuw en een kleine schuur gedateerd 1791. De neogotische kapel werd in 1882 opgetrokken. Het park evolueerde van een geometrische vijvertuin met sterrenbos en dreven rond een hof van plaisantie, naar een park in vroeg-landschappelijke stijl rond 1810, dat na 1860 opnieuw werd heraangelegd (ID: 42643).

De overige bouwkundige erfgoedwaardes bevinden zich rondom het centrum van Lubbeek. In het centrum staat onder andere de Parochiekerk Sint-Martinus (ID: 42632). Deze kerk bevindt zich op een steile helling en wordt aan de zuidelijke kant omkaderd door een hooggelegen kerkhof.

Daarnaast zijn er verschillende woningen vastgesteld als bouwkundige erfgoedwaarden die gedateerd kunnen worden op de 18e en 19e eeuw. Zo bevinden zich in het centrum van Lubbeek een dorpswoning uit 1733 (ID: 42635), een dorpswoning uit de 19e eeuw (ID: 42637) en een burgerhuis ID: 4263600 en een stadswoning (ID: 83619) uit de 18e eeuw.

4.2.1.2 *HISTORISCHE TUINEN EN PARKEN*

De tuin van het voormalige Dominicanessenklooster bevindt zich op het onderzoeksgebied, ten zuiden en zuidoosten van het dorpsplein, zie Figuur 18 (Inventaris Onroerend Erfgoed; ID 303080). De bijbehorende kloostertuin was oorspronkelijk 3 hectare groot.

In september 1866 werd het Dominicanessenklooster opgericht door een meisje van Lubbeek. Elisabeth Scheys werd aangesteld als priorin en Amalia De Reuyter als onderpriorin. Al snel werd het kloosterdomein uitgebreid met diverse huizen en tuinen. In de opvolgende jaren stichtte het klooster verschillende scholen en bejaardentehuizen. Zo werd de Notre-Dame du Saint-Rosaire gesticht, waarin momenteel de Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkransinstituut Lubbeek gevestigd is.

Aan het begin van de 19e eeuw werd het kloosterdomein uitgebreid met drie percelen. Het eerste perceel dat werd toegevoegd bestond uit het herenhuis van de notarissen Verstraeten en het bijbehorende lusthof. De huurkamers van het herenhuis waren bedoeld voor welgestelde dames. Later in 1910 werd de tuin van Verstraeten aan het kloosterdomein toegevoegd samen met enkele percelen hooiland. Dit betrof een oppervlakte van ongeveer 3 hectare die op het kadastrale legger als lustgrond staat aangeduid (Inventaris Onroerend Erfgoed; ID 303080). Volgens de Inventaris Onroerend Erfgoed wordt het domein op de militaire topografische kaart uit 1908 aangegeven als een tuin in landschappelijke context. De resten van een grote vijver met het Hof van Nethen zijn hierop zichtbaar. Dit laat-middeleeuws domein is ook zichtbaar op de tiendenkaart als het abdij van 't Park, alsook op de Ferrariskaart en op de Poppkaart (perceel 64b).

Aan het klooster lagen nog andere kloostereigendommen, zoals het Ville Sainte-Rose met bijbehorende tuin. Dit voormalige klooster is momenteel de woning aan de Dorpsstraat 18. Rond dit klooster lag een brug en een holle weg, die in de jaren '50 van de vorige eeuw verdwenen zijn. De toenmalige zandsteenknollen in de tuin aan de overzijde van de Dorpsstraat zijn nog wel zichtbaar en staan bekend als de Lourdesgrot (Figuur 22).

In de jaren '50 werd een ziekenhuis op het kloosterdomein aan de Binkomstraat opgericht. Enkele jaren hierna zijn er een school en een sportzaal opgericht. Voor de aanleg van deze complexen is een groot deel van de kloostertuin verloren gegaan. Daarnaast hebben veel bomen moeten wijken, waardoor er momenteel geen bomen op het domein staan die ouder zijn dan toen de kloostertuin werd aangelegd. Er staan nog wel oude taxussen en reuzenlevensbomen op het terrein. Momenteel zijn het klooster en de bijbehorende gebouwen door de zusters Dominicanessen verkocht aan de KULeuven.

Figuur 20: Dominicanessen klooster te Lubbeek. Datum wanneer de foto is genomen is onbekend (dominicanen.be).

Figuur 21: Dominicanessen klooster te Lubbeek (nieuwsblad.be)

Figuur 22: Lourdesgrot in de Kloostertuin Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans (Inventaris Onroerend Erfgoed; ID 303080).

Aan de Binkomstraat 20 bevindt zich de Pastorietaan van de Sint-Martinusparochie (Inventaris Onroerend Erfgoed; ID 303093, Figuur 18). In 1757 werd het bestaande pastoriegoed hergestructureerd via het model van *vivre entre cour et jardin*. Bij dit model ligt de binnenplaats tussen het poortgebouw en de pastorie met daarachter de tuin. Dit gangbare model werd ook bij andere norbertijnerpastorieën in de omgeving toegepast. In totaal is deze rechthoekige tuin 1,5 hectare groot en heeft het een 'landschappelijke' annex. De tuin werd in de loop van de 19e eeuw beplant en aangepast.

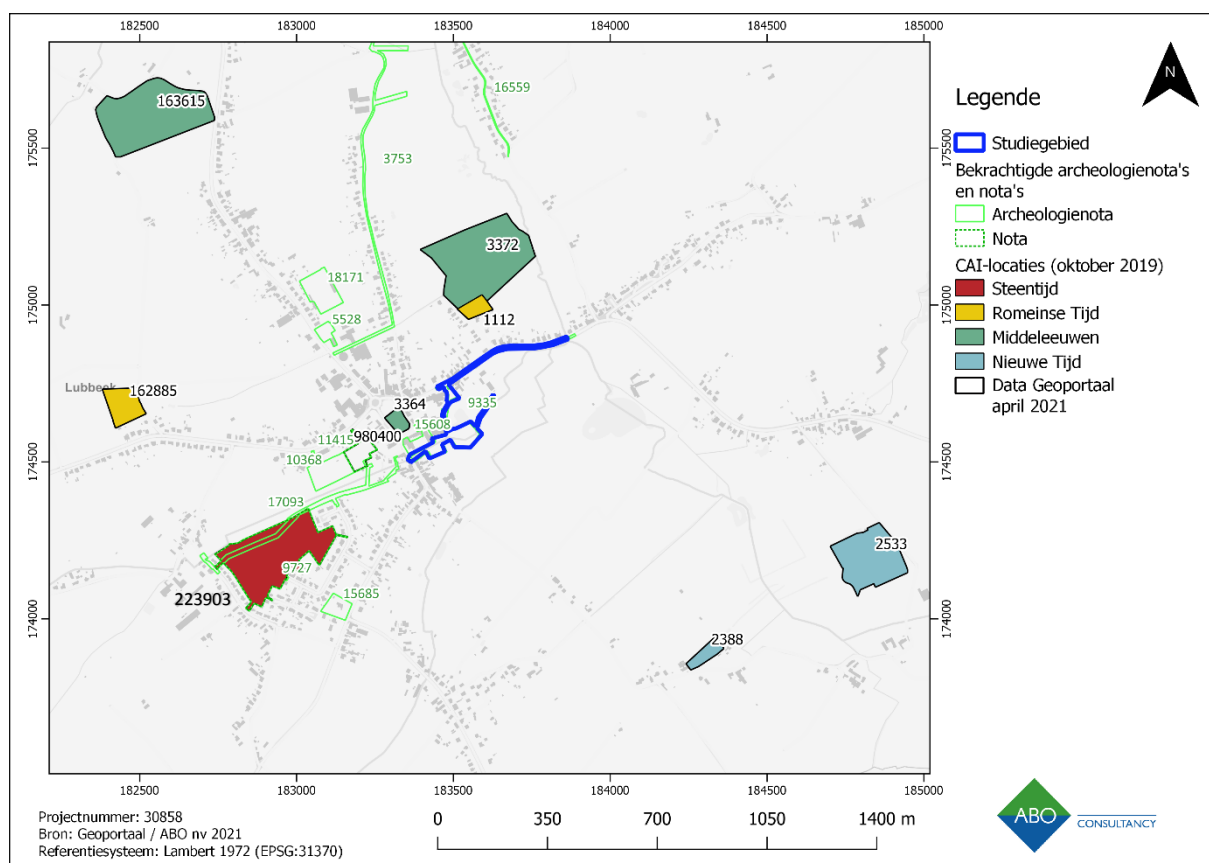
De pastorie lag aan de zijloop van de Molenbeek die tot circa 1900 twee vijvers ter hoogte van het gebouw vormden. Een grote vijver lag tegen de Binkomstraat aan, net tegen de oostelijke kant van het gebouw. Een kleinere langwerpige vijver lag ten zuiden hiervan. In de kleine vijver is de oude ringgracht nog te herkennen. Uit cartografische bronnen blijkt namelijk dat het gedeelte van de tuin achter het pastoriegebouw voor 1757 volledig omgracht was (Inventaris Onroerend Erfgoed; ID 303093).

In 1983 is de tuin opnieuw heraangelegd en werd de voormalige pastorie ingericht als openbare bibliotheek. Momenteel is het in gebruik als speelterrein voor kinderen en bevinden er zich nog enkele oude randbeplanting, zoals zomereiken en een oude taxusrij.

Figuur 23: Sint-Martinusparochie (Inventaris Onroerend Erfgoed; 303093).

4.2.2 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 24: GRB met aanduiding van de CAI-locaties en de bekrachtigde archeologienota's en nota's in de omgeving van het studiegebied.

De overzichtskaart geeft alle CAI-meldingen in de nabije en ruime omgeving van het studiegebied (Figuur 24). Ze worden opgesomd in Tabel 3.

Ten zuidwesten van het studiegebied bevindt zich de vindplaats Hazenput (CAI Onroerend Erfgoed; ID 223903). Hier werden landschappelijke boringen, metaaldetectie, veldkartering, verkennende

boringen en proefsleuven uitgevoerd. Bij de veldkartering werd een midden-paleolithische schrabber aangetroffen. Metaaldetectie leverde losse vondsten uit de 19de-20ste eeuw. Uit de landschappelijke boringen bleek er overal een B horizont aanwezig en in het noorden ook colluvium. Er werden enkel verkennende boringen uitgevoerd op de meest kansrijke delen van het terrein. Die waren allemaal negatief. Uit het proefsleuvenonderzoek bleken twee vindplaatsen aanwezig te zijn. De site in het zuidoosten bevatte enkel post-middeleeuwse sporen. Centraal lag het tertiair op zeer geringe diepte. Er werden ook grindstroken aangetroffen. Meer naar het noorden werd een met colluvium opgevulde zone aangesneden waarbij de B horizont abrupt 70-120cm lager lag. De site in het zuidwesten bevatte paalkuilen van een huisplattegrond waarschijnlijk uit de ijzertijd. Het betreft fase 1 van het proefsleuvenonderzoek. In een tweede fase wordt de beboste strook in het westen gerooid en worden er nog twee bijkomende proefsleuven aangelegd.

Er zijn indicaties dat de directe omgeving van het onderzoeksgebied bewoond was in de Romeinse tijd. Ongeveer 110 m ten noorden van de Binkomstraat zijn grondvesten van twee rechthoekige vertrekken gevonden (CAI Onroerend Erfgoed; ID 1112). Deze vertrekken waren uit grote blokken gressteen opgebouwd die uit de omgeving van Tienen konden worden gelokaliseerd. Op deze laag gressteen lag een laag klei en zand met grote verbrande stukken hout. Deze laag werd vervolgens bedekt met een laag gressteen en afgesloten met een laag mortel met tegulastukken. Daarnaast was er een 175 m lange muur gevonden. De fundering bestond uit losse, ruwe bekapte ijzerhoudende stenen. Iets verder weg van het onderzoeksgebied, op ruim 1,7 km ten noordwesten zijn ook bouwmaterialen uit de Romeinse tijd opgegraven (ID 3362). Ten westen van het onderzoeksgebied zijn ook indicaties voor Romeinse bewoning. Op ca. 950 m ten westen, is een Romeinse grafheuvel gevonden (CAI Onroerend Erfgoed; ID 162885).

De omgeving van het onderzoeksgebied was in de middeleeuwen bewoond. Op ongeveer 115 m ten westen van het onderzoeksgebied bevindt zich de parochiekerk Sint-Martinus met een ommuurd kerkhof (CAI Onroerend Erfgoed; ID 3364). De Sint-Martinuskerk is op een korte steile helling gebouwd in de 16e eeuw. Op de plek van deze kerk stond de voormalige *Kercke tot Libbeke*. Deze kerk bestond uit een driebeukig schip met een polygonaal koor en een westtoren. In 1770 werd het Romaanse schip heropgebouwd tot de Sint-Martinuskerk en werd de kerk vergroot. Niet ver ten westen van het studiegebied is er tijdens een prospectie een kuil met metaalvondsten uit de late middeleeuwen en een kuil opgevuld met recent afval, aan het licht gekomen (CAI Onroerend Erfgoed; ID 980400).

Ongeveer 150 m ten noorden van de Binkomstraat is een antropogeen reliëfverschil met grachtsporen in het landschap waargenomen. Deze grachtsporen waren langs de noord-en zuidoostelijke kant van de heuvel zichtbaar. Momenteel is het nog niet duidelijk of deze grondsporen tot een tumulus of tot een motte behoren. In 1887 werd dit gebied door een boer afgegraven en zijn de toenmalige grachten en vijver gedempt (Inventaris Onroerend Erfgoed; ID 3372). De Loe heeft onderzoek gedaan naar deze heuvel en vond laat middeleeuws aardewerk, houtskool en dierenbeenderen. Rondom de heuvel werden ook restanten van bewoning teruggevonden. Op de Ferrariskaart staat deze heuvel aangegeven als *Tombe de Lubbeek*. Op dezelfde plek zijn ook resten van de funderingen van een molen uit 1887 teruggevonden (CAI Onroerend Erfgoed; ID 3372). Historische bronnen vermelden deze molen voor het eerst in 1281.

Er zijn ook indicaties dat de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied bewoond was in de nieuwe tijd. Zo staan er ca. 1 km ten zuidoosten van het onderzoeksgebied het Hof ter Meren (ID 2388) en een Lusthof (ID 2533). Ca. 1,3 km ten noordwesten bevindt zich het Gellenbergkasteel (ID 163615).

CAI	Locatie	Omschrijving	Datering
223903	Hazenput, Lubbeek	Grondsporen en losse vondsten	Steentijd tot nieuwste tijd
1112	Slabbaertstraat, Lubbeek	Grondsporen -grondvesten van twee rechthoekige vertrekken	Romeinse tijd
3364	Dorpskring, Lubbeek	Parochiekerk Sint-Martinus	Late middeleeuwen
3362	t.h.v. de Wolvenbeemdstraat, Lubbeek	Romeins bouwmateriaal	Romeinse tijd
3372	Nabij de Staeborgstraat, Lubbeek	Grondsporen -antropogeen reliëfverschil met grachtsporen -resten van de fundering van een molen uit 1281 gevonden	Late middeleeuwen
2388	Aan de Heurbeek, Lubbeek	Hof ter Meren	18e eeuw
2533	Aan de Brakumdreef, Lubbeek	Lusthof	18e eeuw
162885	Ter hoogte van de Dolaagweg en de Berghenhofweg, Lubbeek	Grafheuvel	Romeinse tijd
163615	Aan de Gellenbergkasteel, Lubbeek	Gellenbergkasteel -gebouwd op het voormalige 't hof ten Berghe', een leen van de hertog van Brabant (14e-15e eeuw).	18e/19e eeuw
980400	Bollenberg, Lubbeek	Grondspoor - kuil opgevuld met recent afval, waaronder aardewerk, glas, metaal en bouwpuin. In de storthopen werden 2 metaalvondsten aangetroffen waaronder 1 musketkogel en een gecorrodeerde koperen munt	Late middeleeuwen, Nieuwste tijd

Tabel 3: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1 km (Centrale Archeologische Inventaris 2019 en 2021).

4.2.3 ANDERE ARCHEOLOGISCHE BRONNEN

Figuur 24 geeft een overzicht van de bekrachtigde archeologienota's en nota's in de nabije omgeving van het studiegebied.

Voor de aanleg van een riolering werd voor het huidige studiegebied door ABO nv reeds een archeologienota geschreven waarvan akte werd genomen (Onroerend Erfgoed; ID 9335). Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek werd vrijgave geadviseerd voor het tracé, maar werd vervolgonderzoek in uitgesteld traject voorgeschreven voor de zone's van het bufferbekken en de dienstweg (Holstein 2018).

Voor de aanleg van een riolering aan de Gellenberg en de Broekstraat en enkele aanpalende grasvelden in Lubbeek werd door Ghent Archaeological Team een bureaustudie uitgevoerd (Onroerend Erfgoed; ID 3753). Het tracé werd vrijgegeven, echter voor drie zones werden landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven aanbevolen. Uit het bureauonderzoek bleek

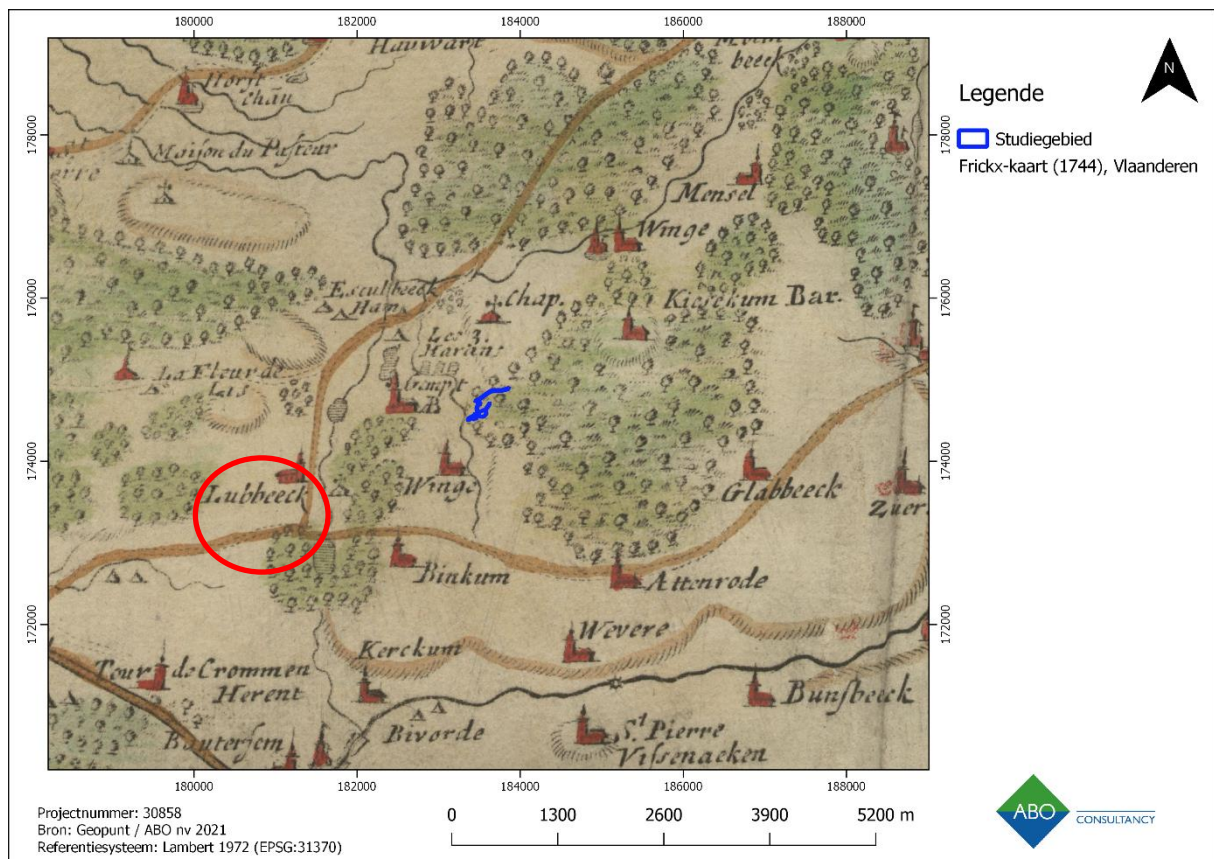
namelijk dat er archeologische resten op een geringe diepte kunnen voorkomen die mogelijk zijn afgedekt door Holocene of Pleistocene pakketten (Noens en Laloo 2017).

Naar aanleiding van de renovatie en de nieuwbouw van enkele gebouwen op de kloostersite grenzend aan het studiegebied ter hoogte van de Herendaalbeek en de Dorpsstraat, werd door Studiebureau Archeologie bvba een archeologienota opgesteld, waarvan akte werd genomen (Onroerend Erfgoed; ID 15608). Op basis van de resultaten van de bureaustudie werd vervolgonderzoek in uitgesteld traject geadviseerd, bestaande uit landschappelijke boringen en een proefputten- en proefsleuvenonderzoek (Claessens 2020).

Studiebureau Archeologie bvba voerde naar aanleiding van de bouw van een nieuwe woonwijk aan de Hazenputstraat een bureauonderzoek en een landschappelijk booronderzoek uit, waaruit bleek dat verder onderzoek noodzakelijk was (Claessens 2018). De daaropvolgende metaaldetectie, veldkartering, verkennende boringen en proefsleuvenonderzoek leverden ijzertijdsporen, postmiddeleeuwse sporen en losse vondsten uit de nieuwste tijd op (Van Liefveringe 2019).

4.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

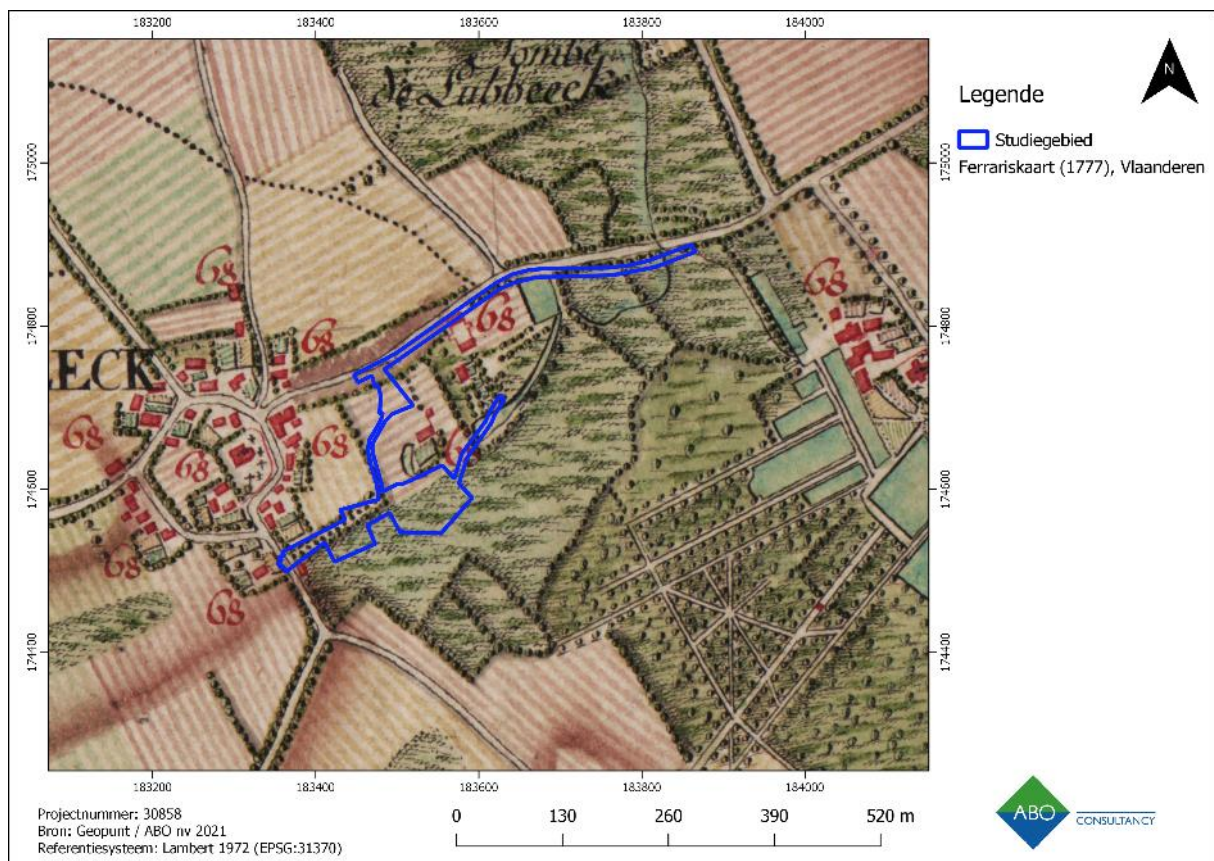
4.3.1 FRICXKAART (1712)

Figuur 25: Fricxkaart met aanduiding van het studiegebied. De rode cirkel geeft aan waar het studiegebied eigenlijk hoort te liggen.

De Fricxkaart uit 1712, is een te algemene kaart om een nauwkeurige analyse te maken over het vroegere landschap rondom Lubbeek. Op de kaart is het onderzoeksgebied namelijk ten noorden van Winges aangegeven, terwijl het in werkelijkheid meer ter hoogte van Lubbeek ligt. Mogelijke oorzaken hiervoor zijn de incorrecte schaal van de kaart en de onjuiste georeferentie. Om deze redenen wordt de Fricxkaart daarom enkel gebruikt om een indicatie te geven van het vroegere landschap. Zo duidt de kaart aan dat de omgeving van het studiegebied werd gekenmerkt door kleine dorpen en bos.

4.3.2 FERRARISKAART (CA. 1771- 1778)

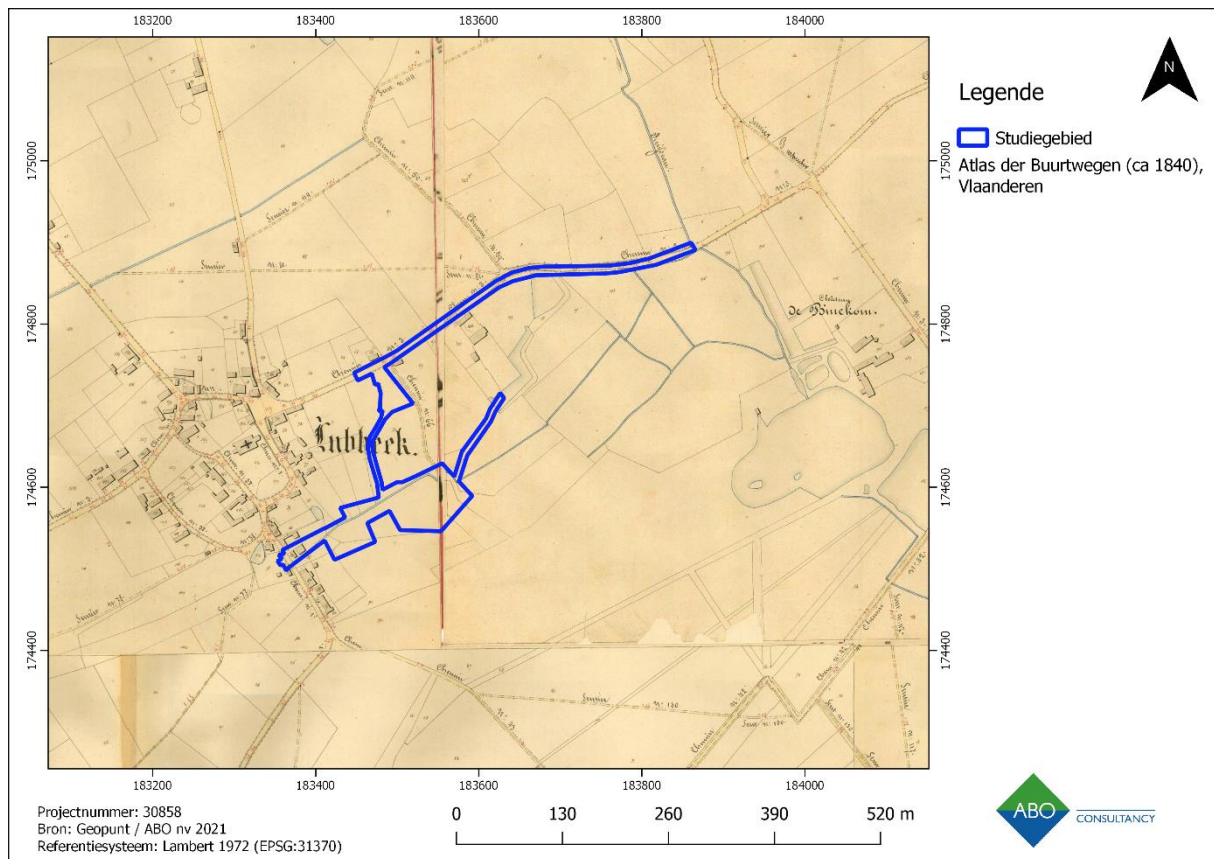
Figuur 26: Ferrariskaart met aanduiding van het studiegebied.

Het onderzoeksgebied is direct ten oosten van Lubbeek aangegeven (Figuur 26). De huidige Binkomstraat is aangeduid als landweg die geflankeerd werd door bomen. Aan deze landweg was de Dekenij uit 1757 gelegen. Ten oosten van het onderzoeksgebied ligt het kasteel van Lubbeek. Bij het kasteel behoren een kerk, maar ook een parktuin met vijvers.

Ten noorden van de voorloper van Binkomstraat staat *Tombe de Lubbeek* aangeduid. Deze heuvel in het landschap behoort tot een tumulus of tot een motte. In 1887 werd dit gebied door een boer afgegraven en zijn de toenmalige grachten en vijver gedempt (Inventaris Onroerend Erfgoed; ID 300247).

Het gebied ter hoogte van de toekomstige persleiding staat aangeduid als open akkerland. Ten oosten van deze zone wordt een omgracht domein weergegeven. Volgens het Onroerend Erfgoed, bevond zich in de late middeleeuwen hier het *Hof van Nethen*. Dit was oorspronkelijk een motte (Inventaris Onroerend Erfgoed; ID 303080). De ruimere omgeving van het studiegebied wordt gekenmerkt door weilanden en bos.

4.3.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (1841)

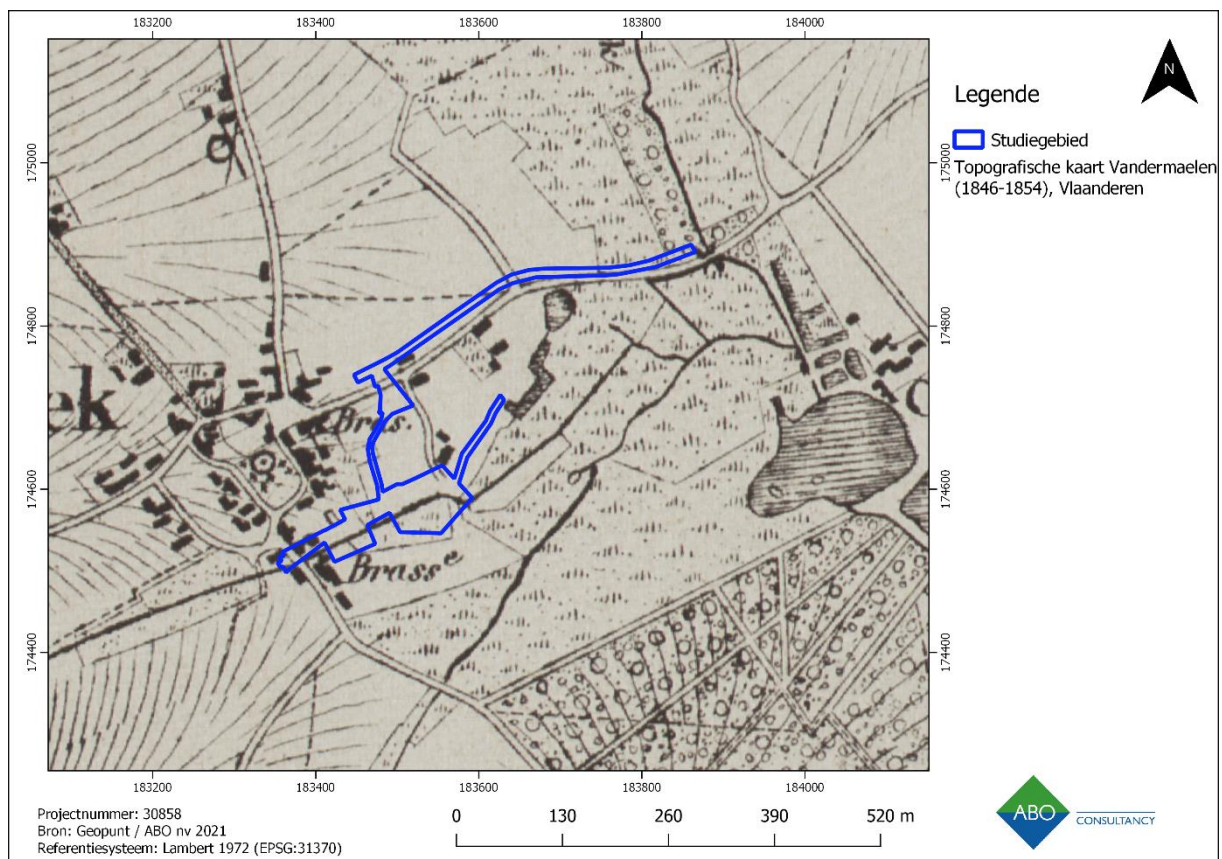

Figuur 27: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het studiegebied.

Een belangrijke verandering binnen het landschap van het onderzoeksgebied is de aanwezigheid van een beek in het zuidelijke gedeelte. Deze beek stroomt richting het kasteel de Binckom. Aan de huidige Dorpsstraat (toenmalige *Chemin no 1*) zijn twee nieuwe gebouwen zichtbaar. Deze bevinden zich net op het studiegebied. De rest van het studiegebied is onbebouwd. Direct naast het onderzoeksgebied is een nieuw pad, genaamd *Chemin no 66*, zichtbaar.

Ten opzichte van de Ferrariskaart is de perceelsindeling op de Atlas der Buurtwegenkaart sterk veranderd; er zijn veel kleinere percelen waar te nemen. Het toenmalige stratenpatroon komt overeen met het huidige verloop. De huidige Binkomstraat wordt aangeduid als *Chemin no 3*. Aan deze straat zijn enkele nieuwe gebouwen zichtbaar. Het *Hof van Nethen* is op deze kaart niet meer zichtbaar.

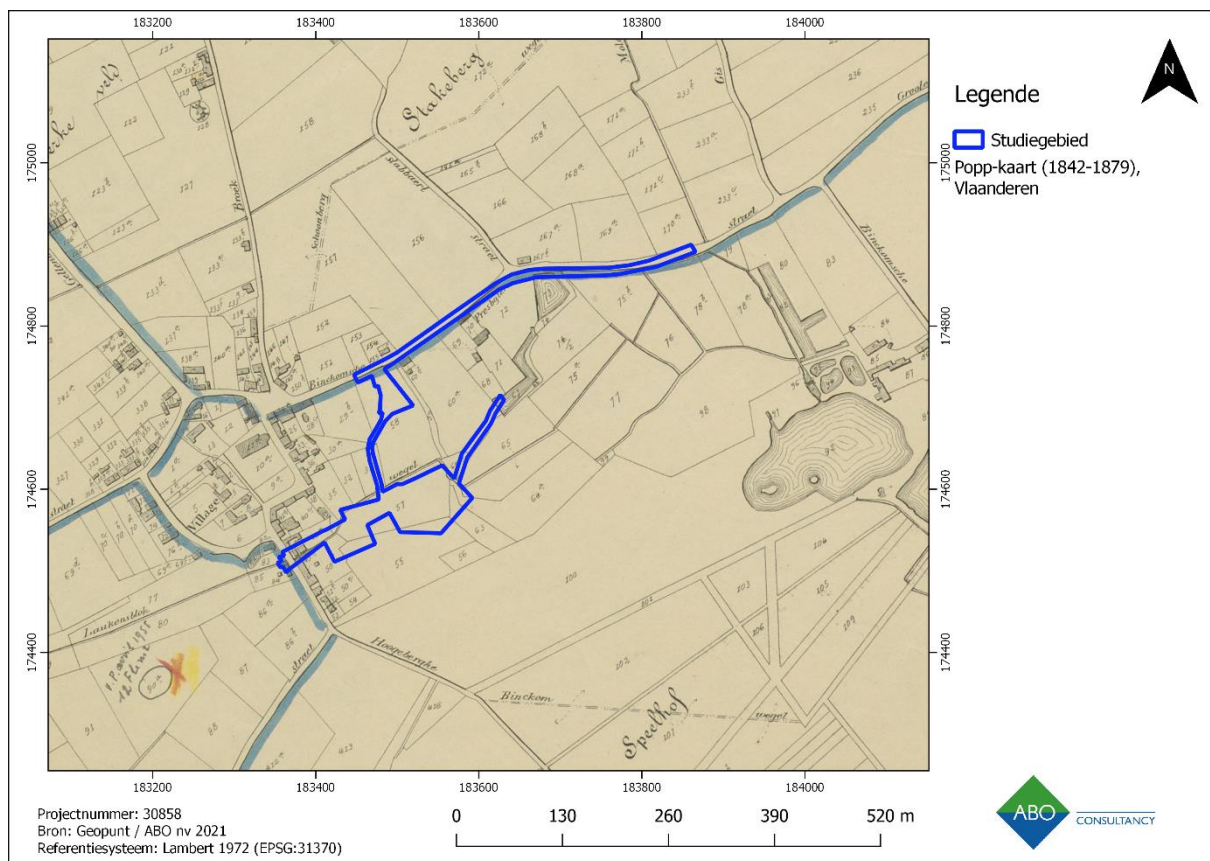
4.3.4 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

Figuur 28: Vandermaelen kaart met aanduiding van het studiegebied.

De kaart is niet helemaal correct weergegeven, het onderzoeksgebied bevindt zich iets meer naar het zuiden. Ten opzichte van de Atlas de Buurtwegenkaart zijn er geen opmerkelijke verschillen zichtbaar binnen het onderzoeksgebied. Gedeeltes binnen en rondom het onderzoeksgebied worden aangegeven als weide. In de ruimere omgeving is niet veel bebouwing bijgekomen.

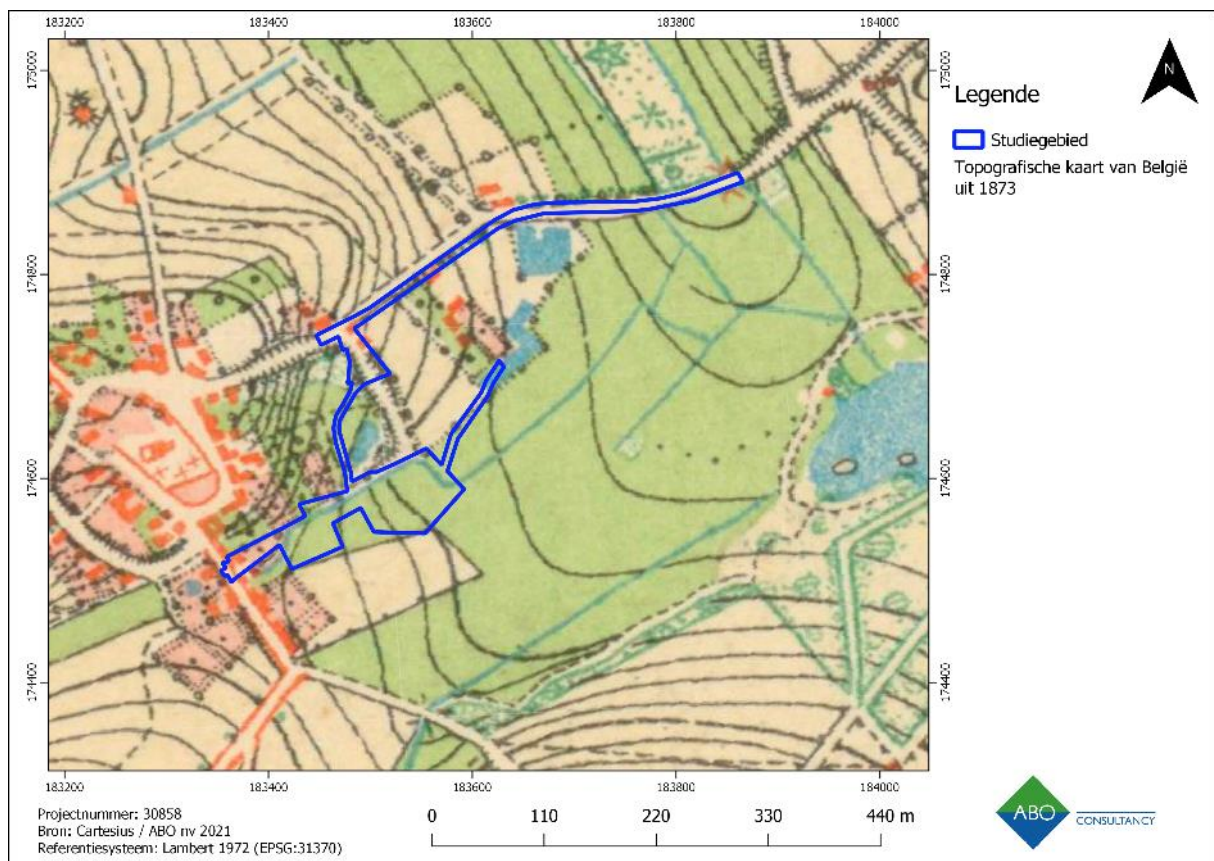
4.3.5 POPPKAART (1842-1879)

Figuur 29: Poppkaart met weergave van het studiegebied.

Binnen het onderzoeksgebied en in de ruimere omgeving hiervan zijn weinig verschillen op te merken. Op de Poppkaart is wel een kleinere perceelsindeling zichtbaar. Volgens de Inventaris Onroerend Erfgoed, bevond de motte (Hof van Nethen) zich op perceel 64b (ID: 303080).

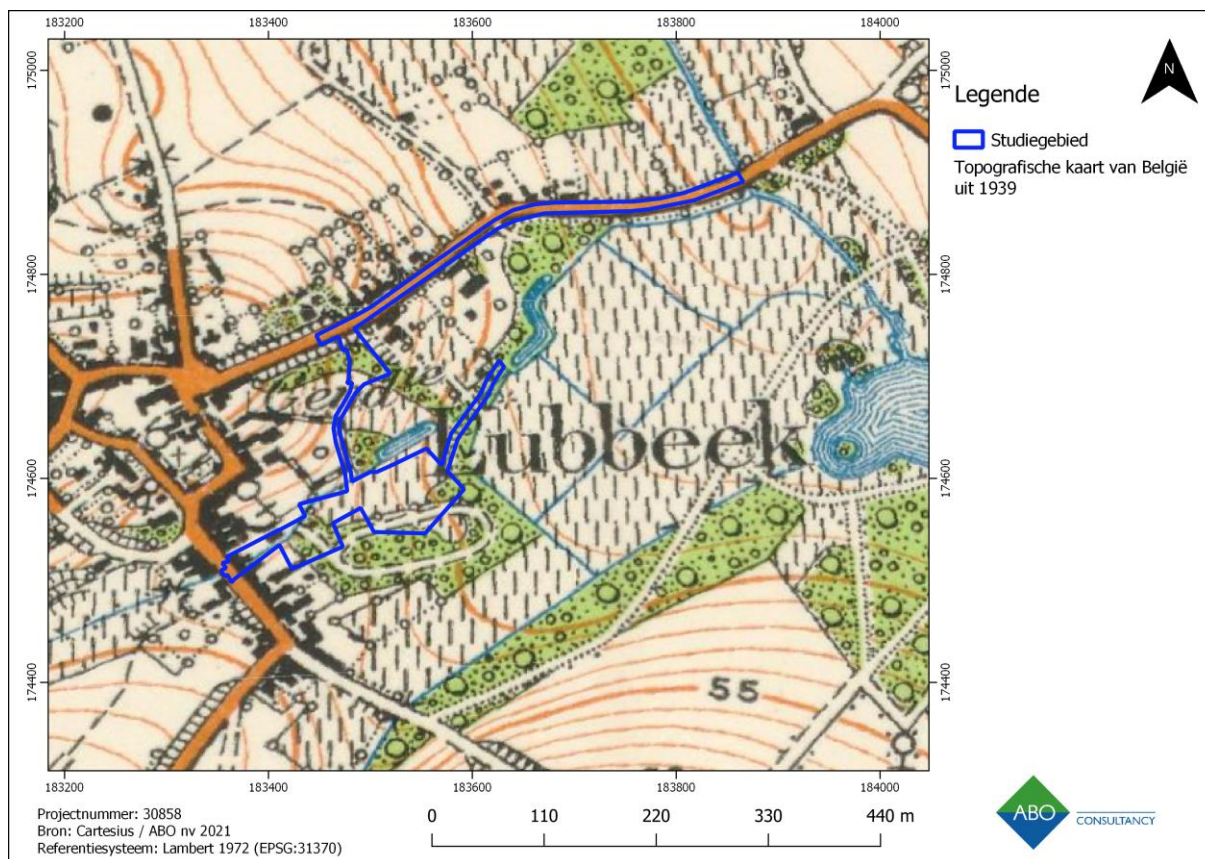
4.3.6 TOPOGRAFISCHE KAART VAN BELGIË UIT 1873

Figuur 30: Topografische kaart van België uit 1873.

Op de topografische kaart van België uit 1873 zijn enkele veranderingen in de ruimere omgeving zichtbaar ten opzichte van de Vandermaelenkaart (1846-1854). Ten westen van het gebied waar de toekomstige persleiding wordt aangelegd, zijn twee nieuwe gebouwen en ten oosten ervan een vijver zichtbaar. Deze behoorden waarschijnlijk bij het Dominicanessenklooster. De kaart geeft goed weer hoe de tuin er toentertijd uit zag. Het zuidelijke lager gelegen gedeelte wordt ontsloten door het hellende gedeelte dat de vijver omsluit (Inventaris Onroerend Erfgoed; ID 303080). Deze vijver is een relict van het voormalige Hof van Nethen, zichtbaar op de Ferrariskaart. Daarnaast is dit gebied sterk bebost.

4.3.7 TOPOGRAFISCHE KAART VAN BELGIË UIT 1939

Figuur 31: Topografische kaart België uit 1939.

De twee gebouwen in de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksgebied staan op de kaart uit 1939 niet meer weergegeven. Er zijn twee andere gebouwen zichtbaar. Het is niet duidelijk wat de functie van deze gebouwen was.

De zone tussen de Dorpsstraat en de Binkomstraat is sterk ontbost. Ter hoogte van de huidige inbuizing van de Herendaalbeek en de winterbedding heeft sterke ontbossing plaatsgevonden. Ten zuiden hiervan is een pad zichtbaar, wat voor een klein deel op het onderzoeksgebied valt. De vijver ten zuidoosten van het onderzoeksgebied wordt in een andere vorm op de kaart weergegeven.

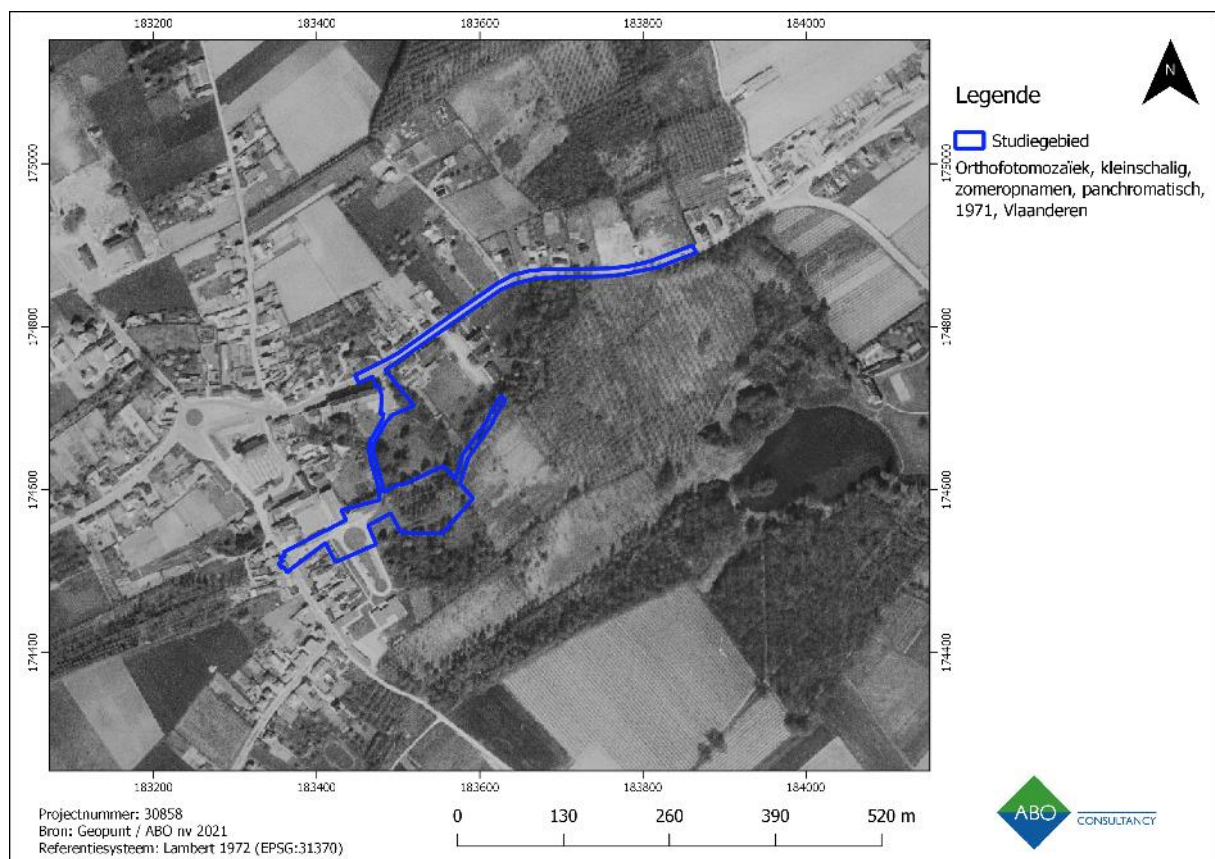
De zuidwestelijke hoek van het onderzoeksgebied is gedeeltelijk bebouwd. Ter hoogte van het toekomstige pompstation en de inbuizing van de Herendaalbeek zijn gebouwen zichtbaar.

4.4 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

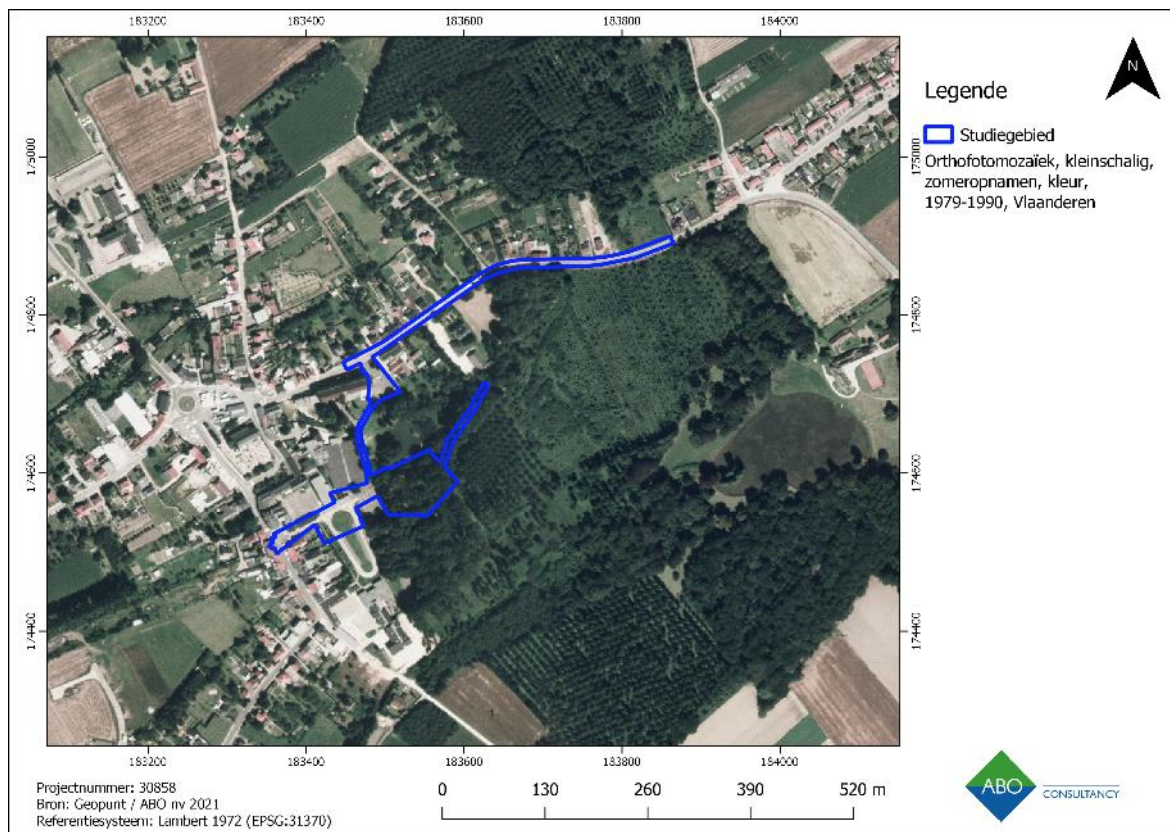
Hoewel het stratenpatroon deels het 18^e-eeuwse karakter heeft bewaard, is het omringende gebied wel gemoderniseerd. De lichte uitbreiding van bebouwing en de aanleg van wegverhardingen heeft voor bodemverstoringen gezorgd. Dit is ook het geval met voorgaande rioleringswerken en het aanleggen van nutsleidingen in de Binkomstraat.

Tussen 1939 en 1971 zijn er delen tussen de Dorpsstraat en de Binkomstraat betegeld en geasfalteerd. De twee gebouwen in de zuidwestelijke hoek zijn verwijderd. Hier is een toegangsweg naar de parkeerplaatsen aangelegd. Deze parkeerplaatsen behoren tot het klooster of de basisschool gelegen aan de Dorpsstraat. Het gedeelte waar de toekomstige persleiding wordt aangelegd, is ook geasfalteerd. Hier zijn parkeerplaatsen en andere infrastructuur aangelegd voor het ziekenhuis.

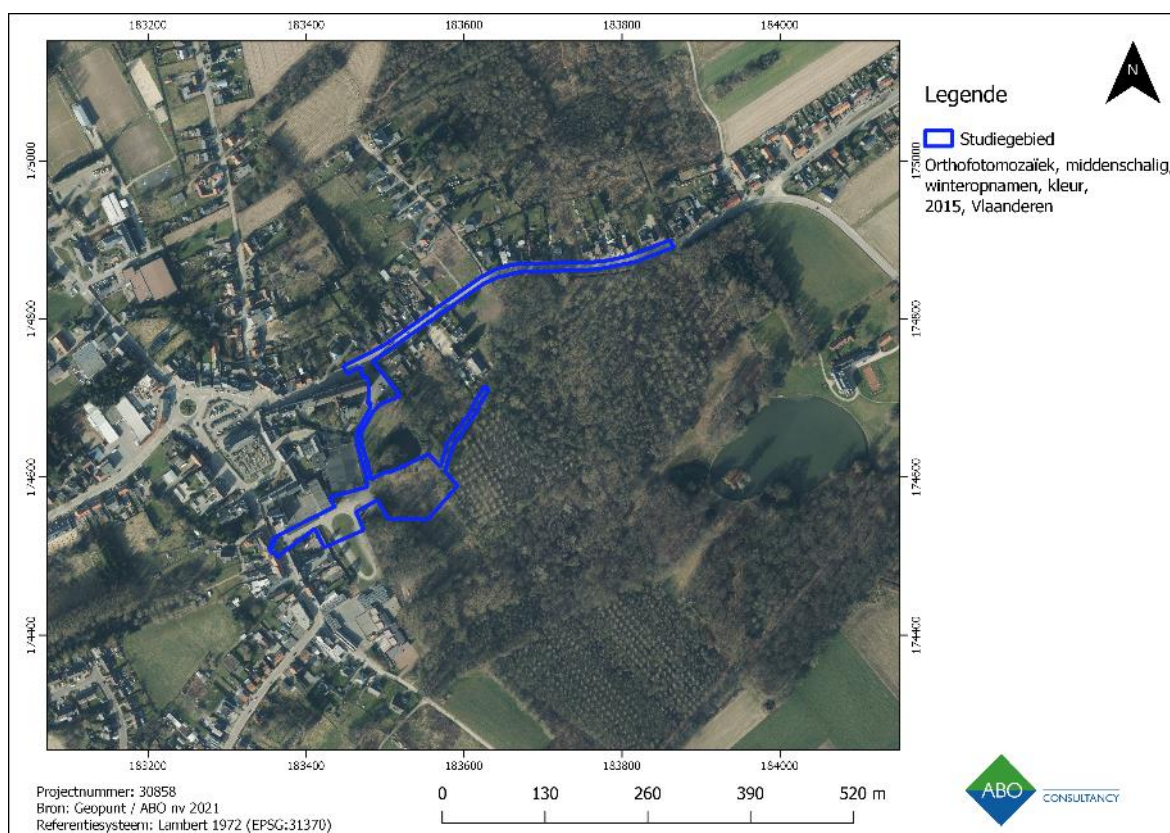
Op de luchtfoto's vanaf 1971 zijn de gebouwen van de kloostersite ter hoogte van de Dorpsstraat en Dorpskring, duidelijk weergegeven. Tussen 1971 en 2015 zijn er in de ruimere omgeving veranderingen waar te nemen. Zo is er een lichte stijging in bebouwing waar te nemen en is de bebouwing op bepaalde percelen toegenomen. Heden ten dage is de situatie sindsdien onveranderd gebleven (Figuur 1).

Figuur 32: Orthofotomozaïek (kleinschalige zomeropname uit 1971) met weergave van het studiegebied.

Figuur 33: Orthofotomozaïek (kleinschalige zomeropnamen genomen in juli 1990) met weergave van het studiegebied.

Figuur 34: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropname uit 2015) met weergave van het studiegebied.

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

5.1.1 LANDSCHAPPELIJKE GEGEVENS

Het onderzoeksgebied bevindt zich op het gebied tussen de Binkomstraat en de Dorpsstraat in het centrum van Lubbeek (provincie Vlaams-Brabant). Het ligt in het heuvelachtige Hageland. Van westzuidwest naar oostnoordoost kruist Lubbeek deze heuvels. Daarnaast bevindt het zich ten zuiden van de Molenbeekvallei en doorkruist het de Wingebeekvallei. Volgens de hoogtemodelprofielen loopt het op van oost (45- 50 m TAW) naar west (50- 55 m TAW). Het onderzoeksgebied ligt bij diverse waterlopen. De Herendaalbeek stroomt door het onderzoeksgebied heen. Andere waterlopen zijn de Dolaagloop en de Rozemarijnbeek.

Op basis van de bodemkaart kan afgeleid worden dat het onderzoeksgebied en zijn omgeving zich op de natte bodems van de Zandleemstreek bevinden. De nabijheid van de Winge draagt waarschijnlijk ook nog bij tot de hoge grondwaterstand ter hoogte van het onderzoeksgebied. De bodems bestaan voornamelijk uit uiterst natte leembodems met een veenachtige bovengrond (**Agp, Afa**). Over het algemeen waren natte bodems in het verleden geen aantrekkelijke locatie in het landschap om zich te vestigen. Echter, het valt niet uit te sluiten of hier archeologie aanwezig is. De **Agp**-bodem bestaat namelijk ook uit een veenachtige bovengrond van ca. 30 cm dik. Deze bovenste veenlaag kan eventuele aanwezige (steentijd)archeologie bedekt hebben. Daarnaast is een deel van de bodem van het onderzoeksgebied gekarteerd op een veenbodem (**V**). Hoewel de bodemopbouw van de bodems in het westelijke gedeelte van het onderzoeksgebied volgens de kaarten sterk gewijzigd zijn door menselijke ingrijpen (**OB**), sloot de natuurlijke bodemopbouw van de rest van het onderzoeksgebied hier waarschijnlijk op aan.

Volgens de quartair geologische kaart bevindt het onderzoeksgebied zich op profieltype 1a (oost) en 1 (west). Profieltype 1a wordt gekenmerkt door Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie, terwijl dit bij profieltype 1 niet het geval is. Bijna het gehele onderzoeksgebied bevindt zich op de Formatie van Borgloon en een klein gedeelte op de Formatie van Bilzen. Volgens de boringen die in de omgeving van het onderzoeksgebied zijn gezet, bevinden de tertiaire afzettingen zich 2 a 3 m-MV. Het onderzoeksgebied kon niet gekarteerd worden op potentiële bodemerrosie, echter het Hageland is erg gevoelig voor bodemerrosie.

5.1.2 ARCHEOLOGISCHE GEGEVENS

Er zijn indicaties dat er activiteiten in het omliggende gebied hebben plaatsgevonden in de steentijd, de ijzertijd en de Romeinse tijd. Ten zuidwesten van het onderzoeksgebied werd een steentijdartefact gevonden en kwamen ijzertijdsporen aan het licht. Ten noorden van het onderzoeksgebied zijn funderingen van gebouwen uit de Gallo-Romeinse periode opgegraven. Deze bevinden zich op enige afstand van de Romeinse weg Tienen-Elewijt. Een andere indicatie voor Romeinse bewoning is een mogelijke tumulus, echter, dit antropogeen reliëf in het landschap kan ook tot een motte behoren.

Er zijn meerdere indicaties dat het gebied in de middeleeuwen bewoond was. In Lubbeek was de parochiekerk Sint-Martinus actief. Daarnaast staat deze kerk op de plek van de voormalige *Kercke tot Libbeke*. Verder werden er metaalvondsten uit de late middeleeuwen en postmiddeleeuwse sporen aangetroffen in de nabije omgeving van het studiegebied.

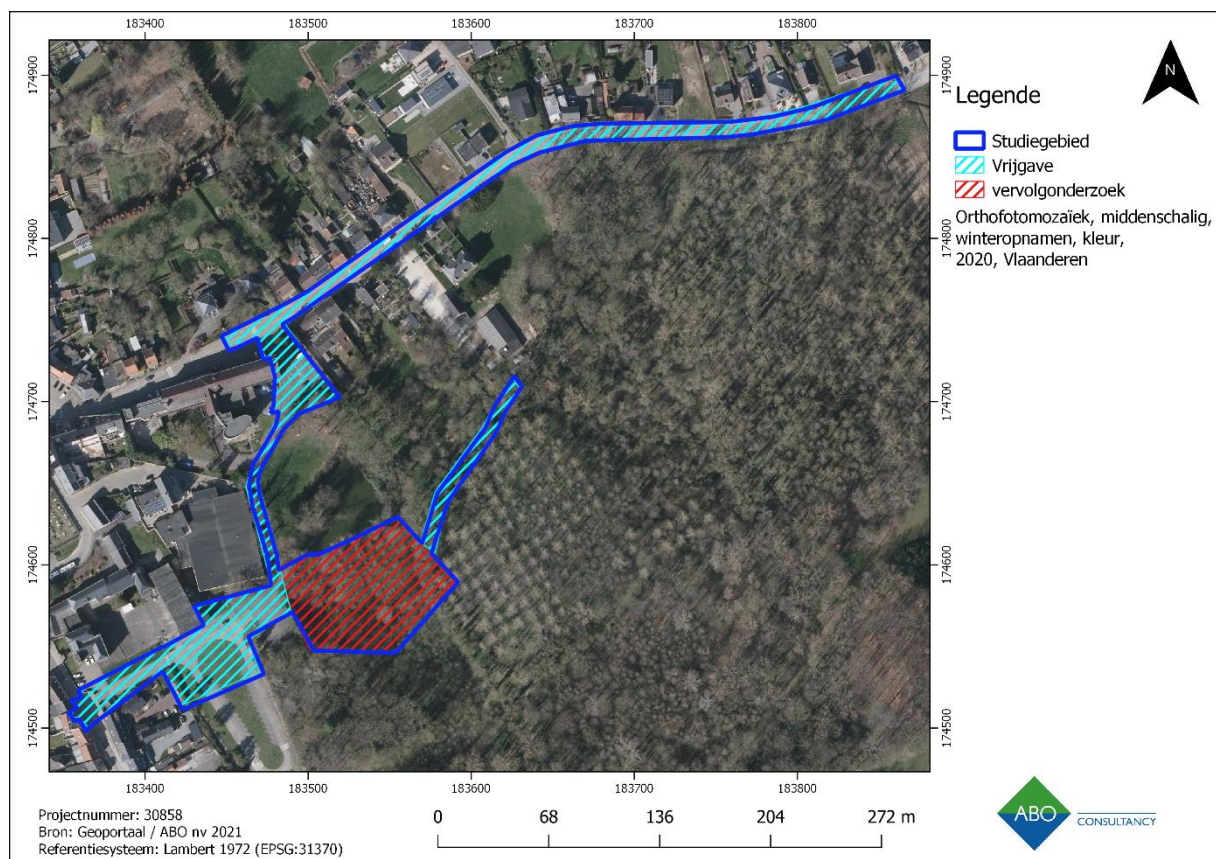
De Molenbeekvallei staat bekend om zijn vele (motte) kastelen. Direct aan het onderzoeksgebied lagen het *Hof van Nethen* (omgracht domein) en een Dekenij met tuin uit 1757. Tussen de Dorpsstraat en de Binkomstraat werd in de 19e eeuw het Dominicanessenklooster gerealiseerd. Onder dit domein vielen enkele gebouwen en een vijver. Het domein en de bijbehorende tuin waren in totaal 3 hectare groot. Het onderzoeksgebied bevindt zich voor een groot deel in de voormalige tuin.

Tenslotte zijn er in de directe omgeving ook losse vondsten en resten van een fundering van een molen uit de nieuwste tijd gevonden.

Uit cartografische bronnen blijkt dat het verloop van de Binkomstraat is terug te leiden naar deze uit de 18e eeuw. De loop van de Herendaalbeek is in het onderzoeksgebied weergegeven op de kaarten na 1841. Tussen 1771-1778 en 1841 zijn er twee gebouwen in de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksgebied gebouwd. In de 19e eeuw, in de zone tussen de Dorpsstraat en de Binkomstraat, is een tuin aangelegd door het Dominicanessenklooster. In de tuin zijn enkele gebouwen en een vijver zichtbaar. Tussen 1873 en 1939 heeft er echter een sterke ontbossing plaatsgevonden op het kloosterdomein. De twee gebouwen in de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksgebied zijn verwijderd. De twee andere gebouwen zijn in de helft van de 20ste eeuw verwijderd om plaats te maken voor een toegangsweg naar de parkeerplaats van de school en sportzaal. Hierbij is een groot deel van de tuin verloren gegaan.

5.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

5.2.1 VRIJGAVE

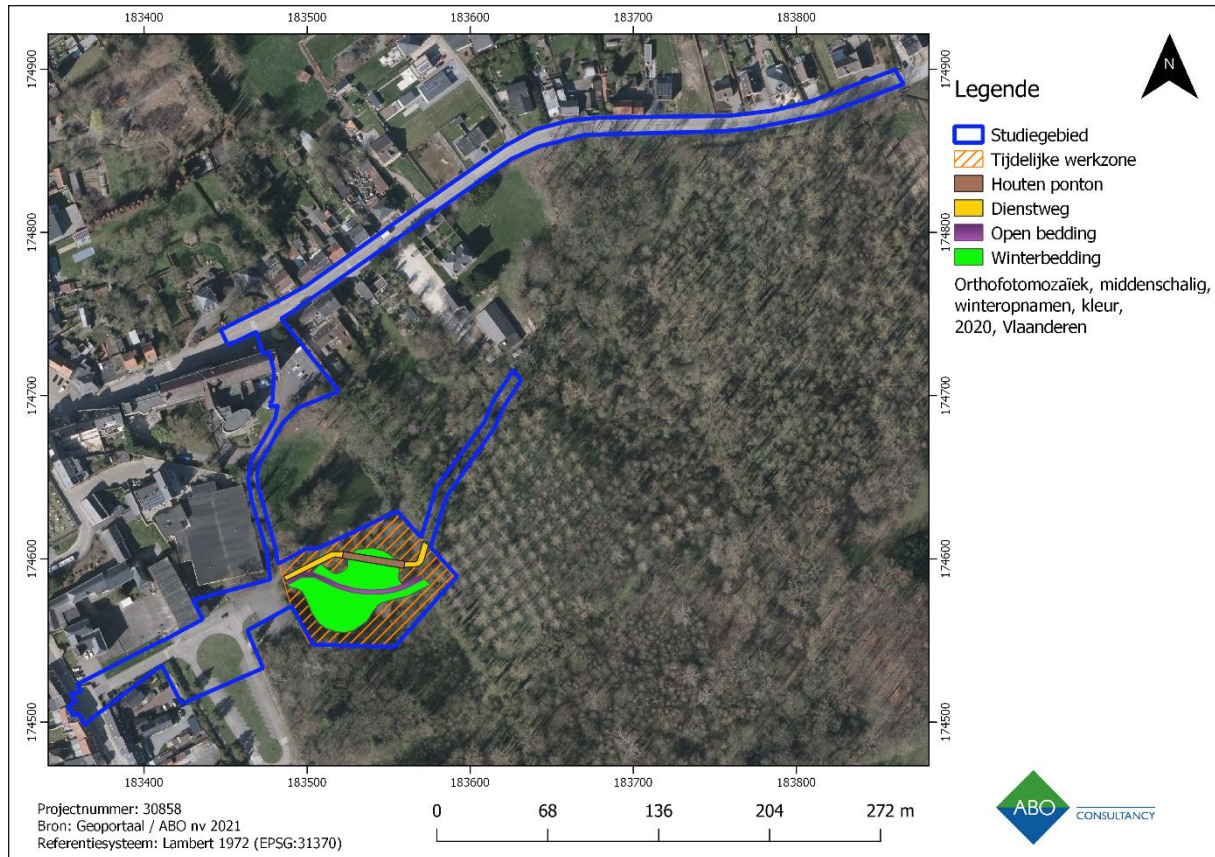
Figuur 35: Weergave van de zones voor vrijgave en vervolgonderzoek.

Ondanks dat de bodem van het onderzoeksgebied is gekarteerd op uiterst natte leembodems met een veenachtige bovengrond (**Agp, Afa**), veengronden (**V**) en de aanwezigheid van archeologische erfgoedwaardes in de ruimere omgeving, wordt er ook een gedeeltelijke vrijgave geadviseerd voor de Binkomstraat, de zone waar de persleiding wordt aangelegd en voor de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksgebied. Dit beargumenteren wij met de volgende redenen:

- De bovengrond van de Binkomstraat is reeds verstoord. Tijdens de asfaltering van de Binkomstraat is de bodem minstens tot 0,6 m onder het huidige loopvlak verstoord. Onder dit wegdek bevindt zich ook reeds een riolering. Op basis van conservatieve schatting was de aanlegsleuf ca. 2,0- 4,0 m-MV diep en had deze een breedte van ca. 2,0- 4,0 m. Dit heeft hoogstwaarschijnlijk voor een verstoring gezorgd van de bovenste archeologische lagen.
- De geplande werkzaamheden in de bodem van de Binkomstraat zorgen daarnaast voor een beperkt archeologisch inzicht. De huidige gemengde riolering zal worden gerenoveerd en in gebruik worden genomen voor de afvoer van regenwater. De huidige RWA- buis bevindt zich momenteel maximaal ca. 2,3 m-MV diep. Ter hoogte van de woning aan de Binkomstraat 29 wordt de huidige riolering (Ø 250 mm) opgevuld. Er wordt een nieuwe droogweerafvoerleiding (Ø 300 tot 500 mm) aangelegd die maximaal ca. 2,8 m-MV diep komt te liggen. Voor de aanleg van de buizen worden smalle sleuven met taluds gegraven van een breedte van ca. 2 a 3 meter. Deze komen op het diepste punt ca. 2- 4,5 m-MV te liggen. Over een afstand van ca. 441 m leidt dit bij archeologisch onderzoek tot zeer weinig contextuele informatie.
- De aanleg van de overstortmuur en knijpopening in de bestaande inspectieput, ter hoogte van de woning aan de Binkomstraat 7, zal alleen voor lokale bodemverstoringen zorgen. Dit zou bij archeologisch onderzoek tot zeer weinig contextuele informatie leiden.
- Op het onderzoeksgebied wordt een persleiding aangelegd door middel van een gestuurde boring. Ook dit deel van het onderzoeksgebied wordt vrijgegeven. Voor de gestuurde boring wordt er geen aanlegsleuf aangelegd, waardoor er een heel beperkte impact op de bodem is.
- Voor de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksgebied wordt ook een vrijgave geadviseerd. De toekomstige inbuizing van de Herendaalbeek overlapt gedeeltelijk het gebied waar de sleuf voor de huidige Herendaalbeek is aangelegd. Het pompstation zal alleen lokaal de bodem verstoren tot op een diepte van 3 m TAW. Daarnaast is dit deel volgens cartografische bronnen sinds de 18e eeuw gedeeltelijk bebouwd geweest. Op de kaart uit 1939 zijn gebouwen zichtbaar op dit deel van het onderzoeksgebied. Op de luchtfoto's is de bestrating van dit deel zichtbaar tot op heden. De historische bebouwing is dus wellicht gesloopt. Dit gedeelte van het onderzoeksgebied wordt dan ook vrijgegeven.
- Met uitzondering van de werkzone rondom de winterbedding, zullen de tijdelijke werkzones ter hoogte van de bestaande rioleringen en verhardingen een verstoring veroorzaken van maximaal 0,80 m-MV (met inbegrip van compactie) in reeds geroerde grond door de huidige terreinaanleg. Hierdoor hoeft in deze zones dus geen verder onderzoek te gebeuren.
- Voor de noordoostelijke uitloper van de dienstweg vanaf het bufferbekken wordt eveneens vrijgave geadviseerd. Gezien de totale breedte van de dienstweg en de werkzone aan weerszijden ervan ca. 7 m zal bedragen, zal dit in geval van een vooronderzoek slechts een zeer smal kijkvenster opleveren waarin eventuele sporen enig contextueel verband zouden missen.

Op basis van deze argumenten adviseren wij een vrijgave voor de Binkomstraat, het gebied waar de persleiding wordt aangelegd, het zuidwestelijke gedeelte van het onderzoeksgebied en de noordoostelijke uitloper van de dienstweg (Figuur 35).

5.2.2 VERVOLGONDERZOEK

Figuur 36: Luchtfoto 2017 met weergave van de locaties binnen het onderzoeksgebied voor vervolgonderzoek (winterbedding, dienstweg (gedeeltelijk), open bedding en tijdelijke werkzone errond).

Zoals eerder aangehaald, zijn de bodems van het onderzoeksgebied gekarteerd op natte leembodems met een veenachtige bovengrond en veengronden. Deze gronden kunnen archeologische lagen hebben afgedekt. Steentijdsites kunnen daarom niet worden uitgesloten. Daarnaast zijn er in de directe omgeving van het onderzoeksgebied archeologische erfgoedwaardes aanwezig. Deze erfgoedwaardes suggereren menselijke aanwezigheid vanaf de Romeinse tijd. Voor het gebied waar de dienstweg en de winterbedding wordt aangelegd, wordt vervolgonderzoek geadviseerd (Figuur 36). Dit wordt gebaseerd op de volgende argumenten:

- De zone waar de toekomstige dienstweg en winterbedding worden aangelegd, bevindt zich op de locatie van de historische kloostertuin Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans uit de 19e eeuw. Deze tuin is als landschappelijk erfgoed beschermd in de Inventaris Onroerend Erfgoed onder ID nr. 303080. In deze tuin van ca. 3 hectare bevinden zich o.a. een grote Lourdesgrot en vele bomen. Momenteel is dit de tuin van het ziekenhuis Sint-Andre.
- In de historische kloostertuin Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans ligt een relict van een oude motte uit de late middeleeuwen. Deze bevindt zich ten noorden van de toekomstige dienstweg en winterbedding. Op de locatie van de huidige vijver lag toentertijd het omgrachte domein: *Hof van Nethen*.

- Er zijn verschillende indicaties dat de omgeving van het onderzoeksgebied bewoond was in de ijzertijd, Romeinse tijd, in de middeleeuwen en de post-middeleeuwse periode. De vondst van een schrabber uit het midden-paleolithicum wijst reeds op menselijke aanwezigheid in de steentijd.
- Op basis van cartografisch onderzoek lijkt dat het grootste gedeelte van het gebied ter hoogte van de toekomstige dienstweg en winterbedding sinds de 18e eeuw onverstoorde is gebleven. De kans dat het potentieel aanwezige archeologisch niveau intact is, wordt reëel ingeschat. De 19e -eeuwse aanplanting van bomen in de kloostertuin kan niet gezien worden als een diepgaande verstoring die de afwezigheid van archeologische sporen en/of resten kan aantonen.
- De geplande werken in de zone van de voormalige kloostertuin waar een gedeelte van de dienstweg en de winterbedding worden aangelegd, brengen bodemingrepen met zich mee. Er wordt een open bedding aangelegd (1 m-MV). De betonnen keerconstructie komt op een diepte van ongeveer 2,5 m-MV en de regelbare stuw op 3 m-MV diepte. De dienstweg zal in deze zone net ten noorden en ten oosten van de bedding worden aangelegd en de bodem maximaal 0,60 m-MV in ongeroerde grond verstoren. De tijdelijke werkzone rondom de winterbedding en een gedeelte van de dienstweg zal in tegenstelling tot de andere werkzones in ongeroerde grond aangelegd worden tot op een diepte van ca. 0,80 m-MV (compactie inbegrepen). Dit betekent dat deze ingreep een impact zal hebben op de ondergrond en dus ook op mogelijk aanwezige archeologische sporen.

Het potentieel tot kennisvermeerdering bestaat hier voornamelijk uit het aantreffen van archeologische resten vanaf de Romeinse tijd tot de nieuwste tijd. Andere archeologische perioden (zoals bijvoorbeeld steentijd) kunnen niet uitgesloten worden.

5.2.3 CONCLUSIE

Op basis van deze studie kan besloten worden dat het potentieel tot kennisvermeerdering van archeologisch onderzoek bij de geplande werken op het tracé op Binkomstraat laag is. Voor dit tracé adviseren wij vrijgave. Dit geldt ook voor het deel waar de persleiding wordt aangelegd, het zuidwestelijke gedeelte van het onderzoeksgebied en de noordoostelijke uitloper van de dienstweg (Figuur 35).

Voor zone waar de winterbedding, de dienstweg en de tijdelijke werkzone errond worden aangelegd, wordt wel verder onderzoek geadviseerd, aangezien op deze percelen wel sprake is van een mogelijk potentieel tot archeologische kennisvermeerdering (Figuur 36). Deze kennisvermeerdering is vooral gericht op de ijzertijd, de Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe en nieuwste tijd. Andere archeologische sequenties kunnen niet worden uitgesloten. De methodes en bijbehorende argumentatie worden verder toegelicht in het bijbehorende programma van maatregelen.

6 SAMENVATTING

In het kader van de geplande werkzaamheden omtrent de aanleg van een riolering in de Binkomstraat en de zone tussen de Dorpsstraat en de Binkomstraat te Lubbeek (Vlaams-Brabant), werd er door ABO nv een bureaustudie uitgevoerd. De werkzaamheden houden het volgende in: (gedeeltelijke) renovatie oude riolering, aanleg van DWA riolering en een persleiding met bijbehorende pompstation. Daarnaast wordt er een ondiep bekken met stuwconstructie en dienstweg aangelegd en wordt de ingebuisde Herendaalbeek hersteld en vervangen. Het doel van dit onderzoek was tweeledig. Ten eerste werd op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede werd nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Er wordt daarbij nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

1. Het onderzoeksgebied bevindt zich in het golvende Hageland. Volgens de hoogtemodelprofielen loopt het op van oost (45- 50 m TAW) naar west (50- 55 m TAW). De Herendaalbeek stroomt door het onderzoeksgebied heen. Andere waterlopen zijn de Winge, de Dolaagloop en de Rozemarijnbeek.

Het onderzoeksgebied bevindt zich op verschillende gekarteerde bodemtypes die kenmerkend zijn voor de Zandleemstreek. De bodems bestaan voornamelijk uit uiterst natte leembodems met een veenachtige bovengrond (**Agp, Afa**). Over het algemeen waren natte bodems in het verleden geen aantrekkelijke locatie in het landschap om zich te vestigen. Echter, het valt niet uit te sluiten of hier archeologie aanwezig is. De **Agp**-bodem bestaat namelijk ook uit een veenachtige bovengrond van ca. 30 cm dik. Deze bovenste veenlaag kan eventuele aanwezige (steentijd)archeologie bedekt hebben. Daarnaast is een deel van de bodem van het onderzoeksgebied gekarteerd op een veenbodem (**V**). Hoewel de bodemopbouw van de bodems in het westelijke gedeelte van het onderzoeksgebied volgens de kaarten mogelijk sterk gewijzigd zijn door menselijke ingrepen (**OB**), sloot de natuurlijke bodemopbouw van de rest van het onderzoeksgebied hier waarschijnlijk op aan.

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn meerdere aanwijzingen voor activiteiten en/of bewoning uit de steentijd, de ijzertijd, de Romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwe tijden. Bovendien bevindt het onderzoeksgebied zich op de historische kloostertuin uit de 19e eeuw, wat als landschappelijk erfgoed beschermt is in de Inventaris Onroerend Erfgoed (Inventaris Onroerend Erfgoed; ID 303080). Daarnaast stond er in de late middeleeuwen op de plek van de huidige vijver de motte: *Hof van Nethen*.

2. Ondanks dat de bodem van het onderzoeksgebied is gekarteerd op uiterst natte leembodems met een veenachtige bovengrond (**Agp, Afa**), veengronden (**V**) en de aanwezigheid van archeologische erfgoedwaardes in de ruimere omgeving, wordt er ook een gedeeltelijke vrijgave geadviseerd voor de Binkomstraat, de zone waar de persleiding wordt aangelegd en voor de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksgebied.

De bovengrond van Binkomstraat reeds verstoord is door de aanleg van een riolering en asfalt. De kans op de aanwezigheid van archeologische sporen is klein.

Dit geldt ook voor de zone waar de toekomstige persleiding wordt aangelegd. Hier wordt de grond minimaal verstoord, waardoor geen verder onderzoek vereist is.

Het zuidwestelijke gedeelte van het onderzoeksgebied wordt ook vrijgegeven. De toekomstige inbuizing van de Herendaalbeek overlapt gedeeltelijk het gebied waar de sleuf voor de huidige

Herendaalbeek is aangelegd. Dit zal bij archeologisch onderzoek tot zeer weinig contextuele informatie leiden. Het pompstation zal alleen lokaal de bodem verstoren tot op een diepte van 3 m TAW. Daarnaast is dit deel volgens cartografische bronnen sinds de 18e eeuw gedeeltelijk bebouwd geweest en dus ook verstoord.

Met uitzondering van de werkzone rondom de winterbedding, zullen de tijdelijke werkzones ter hoogte van de bestaande rioleringen en verhardingen een verstoring veroorzaken van maximaal 0,80 m-MV (met inbegrip van compactie) in reeds geroerde grond door de huidige terreinaanleg. Hierdoor hoeft in deze zones dus geen verder onderzoek te gebeuren.

Hoewel de aanleg van de noordoostelijke uitloper van de dienstweg in ongeroerde grond zal gebeuren, zal tijdens een vooronderzoek slechts in een zeer smal kijkvenster gewerkt worden, waarin archeologische sporen enig contextueel verband zouden missen.

Echter, voor de zone in de voormalige kloostertuin Onze-Lieve-Vrouw waar de toekomstige winterbedding en een deel van de dienstweg worden aangelegd, is de kans op het aantreffen van archeologische resten nog groot. CAI- en bouwkundige erfgoedwaarden suggereren immers menselijke aanwezigheid vanaf de steentijd tot de nieuwste tijd. Andere archeologische sequenties kunnen ook niet uitgesloten worden. De geplande werken in deze zone brengen bodemingrepen met zich mee. De betonnen keerconstructie komt op een diepte van ongeveer 2,5 m-MV en de regelbare stuw op 3 m-MV diepte. De dienstweg zal in deze zone net ten noorden en ten oosten van de bedding worden aangelegd. Deze zal de bodem maximaal 0,6 m verstoren. De tijdelijke werkzone rondom de winterbedding en een gedeelte van de dienstweg zal in tegenstelling tot de andere werkzones in ongeroerde grond aangelegd worden tot op een diepte van ca. 0,80 m-MV (compactie inbegrepen). Dit betekent dat deze ingreep een impact zal hebben op de ondergrond en dus ook op mogelijk aanwezige archeologische sporen.

Op basis van deze studie kan besloten worden dat het potentieel tot kennisvermeerdering van archeologisch onderzoek bij de geplande werken op het tracé op Binkomstraat laag is. Voor dit tracé adviseren wij vrijgave. Dit geldt ook voor het deel waar de persleiding wordt aangelegd, het zuidwestelijke gedeelte van het onderzoeksgebied en de noordoostelijke uitloper van de dienstweg vanaf het bufferbekken.

Voor de zone in de voormalige kloostertuin waar het bufferbekken, een gedeelte van de dienstweg en de tijdelijke werkzone errond worden aangelegd, wordt wel verder vooronderzoek geadviseerd, aangezien op deze percelen wel sprake is van een mogelijk potentieel tot archeologische kennisvermeerdering. Deze archeologische kennisvermeerdering is gericht op de Romeinse tijd tot de nieuwste tijd. Andere archeologische sequenties kunnen niet worden uitgesloten.

7 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General director		5 mei 2021
Toon Moeskops	Business Unit Manager		5 mei 2021
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		5 mei 2021

8 BIBLIOGRAFIE

8.1 LITERAIRE BRONNEN

Claessens, S. en De Raymaeker, A., 2018. Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Hazenputstraat te Lubbeek. Studiebureau Archeologie bvba. Tienen.

Claessens, S. en De Raymaeker, A., 2020. Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Dorpskring 19/20 te Lubbeek (kloostersite). Studiebureau Archeologie bvba. Tienen.

Holstein, C., 2018. Archeologische evaluatie van het bodemarchief tussen de Dorpsstraat en de Binkomstraat te Lubbeek (Vlaams-Brabant). Archeologienota. ABO Archeologische Rapporten 731. Aartselaar.

Noens, G en P. Laloo, 2017. Lubbeek- verbindinsriolering Gellenberg-Broekstraat. Archeologienota Verslag van Resultaten. GATE Archaeology.

Vandeputte, O., 2011. Erfgoedbibliotheek van de Belgische gemeenten: Vlaams-Brabant. Lannoo: Tielt.

Van Lieffering, N., 2019. Nota: Resultaten van het archeologisch vooronderzoek aan de Hazenputstraat te Lubbeek. Studiebureau Archeologie bvba. Tienen.

Van Ranst E en Sys C., 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Gent: Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent.

Vlaamse Overheid 2011. Brochure Erosie in Vlaanderen. Departement Leefmilieu, Natuur en Energie en afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen.

8.2 WEBSITES

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Valleien van de Molenbeek en Winge tussen Lubbeek en Sint-Pieters-Rode [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300247> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Kloostertuin Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/303080> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Cartesius 2021: Topografische kaart 1939/1873 [online], <http://cartesius.be/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7BBDE85A1A-9065-4DD4-94DB-6B7E8ECCCE9D%7D> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Geoportaal Onroerend Erfgoed: Centraal Archeologische Inventaris [online], <https://geo.onroenderfgoed.be/> (geraadpleegd op 20 april 2021)

Geopunt Vlaanderen 2021: Basiskaarten (orthofoto's 1971/2020; GRB, topografische kaart (klassieke reeks)) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Geopunt Vlaanderen 2021: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Geopunt Vlaanderen 2021: Bodemkaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2021:

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/46> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2021:

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/973> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2021: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/42633> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2021: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/42632> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2021: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/42633> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2021: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/42637> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2021: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/42632> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2021: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/42635> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2021: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/42636> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2021: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/42642> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2021: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/83619> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2021:

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300247> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2021: <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/3372> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2021: <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/1112> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2021: <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/3364> (geraadpleegd op 20 april 2021).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2021:

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980400> (geraadpleegd op 20 april 2021)

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 20 april 2021).